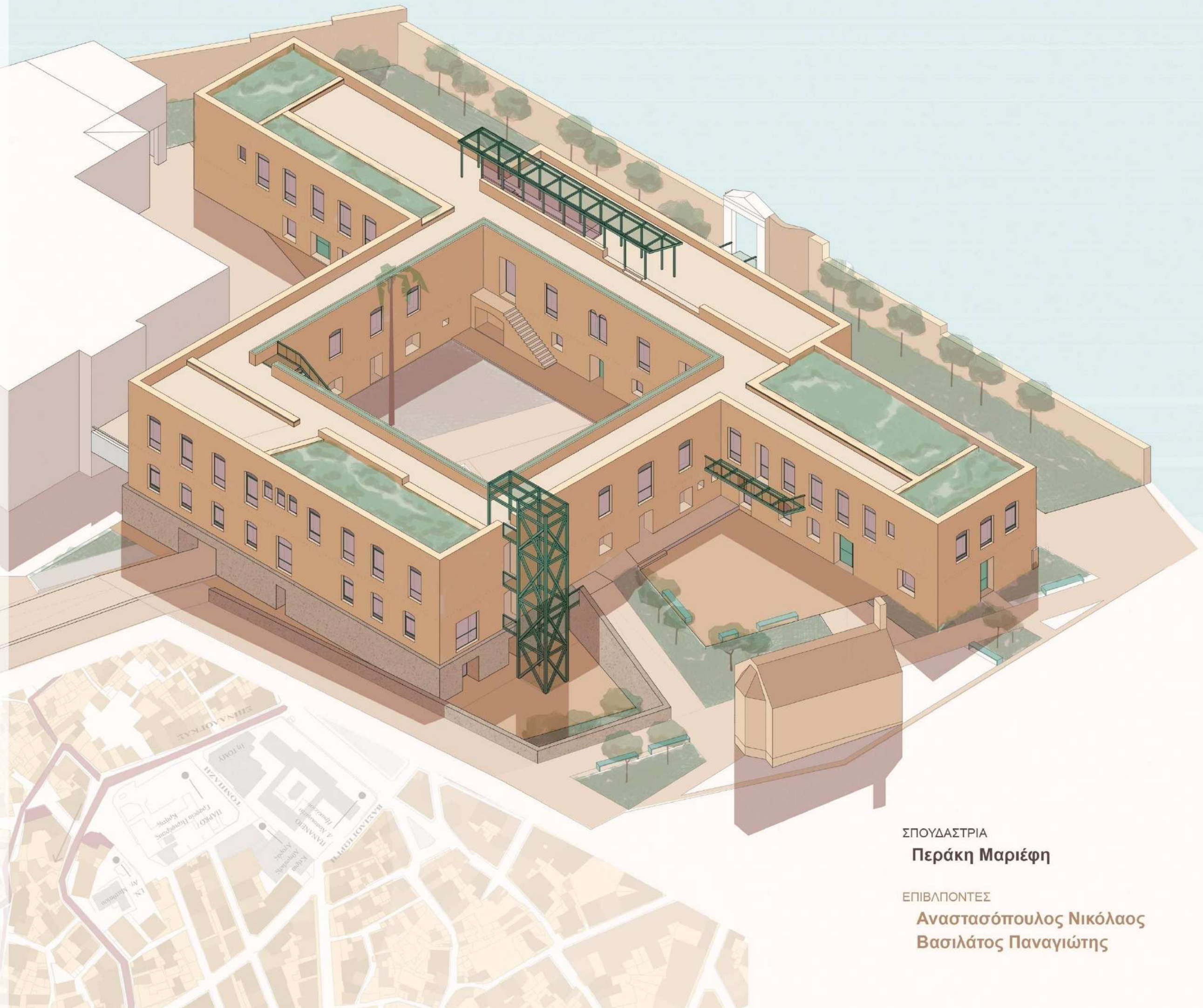

Φεβρουάριος 2021

ΠΑΝΑΝΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ως ένα **ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ
Περάκη Μαριέφη

ΕΠΙΒΛΠΟΝΤΕΣ
Αναστασόπουλος Νικόλαος
Βασιλάτος Παναγιώτης

*Ευχαριστώ πολύ τους καθηγητές μου,
την οικογένεια μου και τους φίλους μου που
ήταν δίπλα μου σε όλη τη διάρκεια της εργασίας.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	σελ. 2
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ	σελ. 4
A1. Πορεία διερεύνησης_ Η πόλη του Ηρακλείου	σελ. 5
A1.1 Γενικές Πληροφορίες - Ιστορικό Αποτύπωμα	σελ. 5
A1.2 Σύγχρονη Κατεύθυνση Ανάπτυξης - Μνημεία	σελ. 5
A1.3 Δομή: Οικιστική- Πολεοδομική Ανάπτυξη	σελ. 6
A2. Επιλογή θέματος	σελ. 6
A2.1 Πρώτα Σημεία Εστίασης_ Πανάνειο Δημοτικό Νοσοκομείο Ηρακλείου	σελ. 6
Θέμα	
Στόχος	
B. ΑΝΑΛΥΣΗ Πανάνειο Δημοτικό Νοσοκομείο Ηρακλείου	σελ. 10
B1. Κτίριο_ Πανάνειο Δημοτικό Νοσοκομείο Ηρακλείου	σελ. 11
B1.1 Ιστορικά	σελ. 11
B1.2 Χαρακτηριστικά στοιχεία Π.Δ.Ν.Η	σελ. 12
Μορφολογία	
Προσανατολισμός	
Τοποθεσία/ Χωροθέτηση	
ΣΧΕΔΙΑ ΠΑΝΑΝΕΙΟΥ Δ.Ν. ΠΡΙΝ ΤΙΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	σελ. 13
B2. Περιοχή Μελέτης_ Γειτονιά ο «λάκκος»	σελ. 16
B2.1 Σήμερα η γειτονιά	σελ. 17
B3. Όρια_ Γειτνιάσεις Ποιότητες	σελ. 18
B3.1 Ενετικά Τείχη	σελ. 19
B4. Προθέσεις_ Βασικές Κατευθύνσεις Θέματος	σελ. 20
B4.1 Βασικές Συνθετικές επιλογές	σελ. 20
B4.2 Επεμβάσεις στο κτίριο	σελ. 21
Υλικότητα / Φιλοσοφία Αποκατάστασης	
Γ. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ως ένα ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	σελ. 24
Γ1. Λειτουργικό Πρόγραμμα / ΧΡΗΣΕΙΣ	σελ. 25
Γ1.1 Χρήσεις – Πτέρυγες ανά επίπεδο	σελ. 26
Γ1.2 Οργάνωση χρήσεων / Διάγραμμα Κίνησης	σελ. 27
Γ2. ΣΧΕΔΙΑ_ ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΟΨΕΙΣ ΤΟΜΕΣ	σελ. 29
Επίλογος / Συμπέρασματα	σελ. 38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	σελ. 40

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά την επανάχρηση του Πανάνειου Δημοτικού Νοσοκομείου Ηρακλείου Κρήτης και την ανασύστασή του ως ένα Διαγενεακό Κέντρο.

Το **Πανάνειο** είναι ένα εμβληματικό κτίριο της πόλης που επί σειρά ετών παραμένει αναξιοποίητο και επιπλέον αποτελεί μία περίπτωση κτιρίου που διαθέτει σημαντικού μεγέθους ανοιχτό χώρο σε μία κατά τα αλλά πυκνοδομημένη περιοχή όπως είναι η γειτονία του «*λάκκου*» και γενικότερα ο κεντρικός τομέας του Ηρακλείου. Πρόκειται για ένα αυστηρό σταυροειδές κτίσμα που αναπτύσσεται γύρω από ένα αίθριο με βασικά χαρακτηριστικά του τη συμμετρία και επαναληψιμότητα στα στοιχεία που συναποτελούν τη **μορφή** του. Η **θέση** που χωροθετείται στην πόλη αναγνωρίζεται ως καίριας σημασίας αφού βρίσκεται στα όρια μεταξύ παλαιού και νεώτερου πολεοδομικού ιστού, εντός των Ενετικών Τειχών διατηρώντας άμεση επικοινωνία και με τα δύο τμήματα και σε μία περιοχή με έντονο ιστορικό, μορφολογικό και κοινωνικό αποτύπωμα.

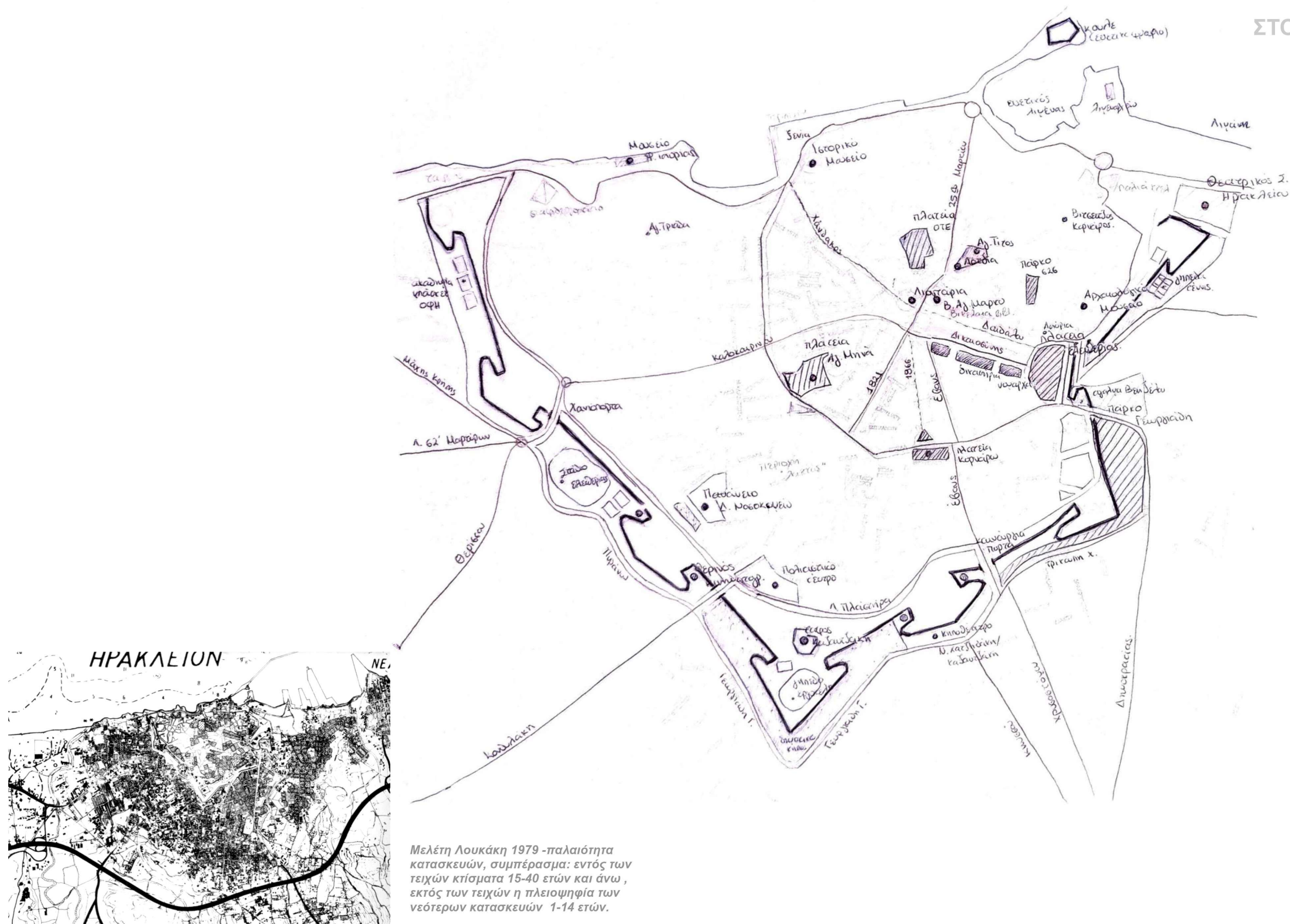
Συνεκτιμώντας τις κτιριολογικές ιδιότητες του Πανάνειου και τα στοιχεία που ανταποκρίνονται στη φυσιογνωμία της περιοχής σήμερα προκύπτει η **πρόθεση** αξιοποίησης του ως ένα κοινοτικό κέντρο και η απόδοσή του στη γειτονία και την πόλη.

Οπότε, το **λειτουργικό πρόγραμμα** διαμορφώνεται ώστε να ανταποκρίνεται σε διαφορετικές ανάγκες των χρηστών φροντίζοντας να υπάρχει χώρος έκφρασης για κάθε γενιά και κυρίως να δημιουργούνται κάθε φορά πεδία αλληλεπίδρασης που ενθαρρύνουν την κατανόηση και τον σεβασμό μεταξύ τους, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, σύμφωνα με την αρχή της **διαγενεακότητας**. Η κίνηση, οι χρήσεις και οι προσβάσεις οργανώνονται σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επιπέδου, ενισχύοντας τον ρόλο των υπαίθριων χώρων και κυρίως του αίθριου ως σημείο συνάντησης και σύνδεσης των κτιριακών δομών, των δράσεων και των χρηστών.

Οι **συνθετικές επιλογές** στη διαχείριση του υφιστάμενου κελύφους χαρακτηρίζεται από **ήπιες παρεμβάσεις** όπως ο χρωματιστός σοβάς στην τελική επίστρωση της τοιχοποιίας και από τη διαφοροποίηση της υλικότητας στις προσθήκες. Αντίθετα, οι **δυναμικές χειρονομίες** όπως η μετακίνηση της εκκλησίας του Αγ. Παντελεήμονα από το κέντρο του κτιρίου στον περιβάλλοντα χώρο και η δημιουργία νέου μετώπου στην πόλη με τη διάνοιξη πεζοδρόμου στο βορειοανατολικό όριο του οικοπέδου επιτρέπουν στην ανάδειξη του Πανάνειου ως ένα πολυδύναμο κέντρο ενταγμένο στο περιβάλλον του και συνδεδεμένο άμεσα με τη κοινωνική ζωή της πόλης.

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΟ ΘΕΜΑ

A1. Πορεία Διερεύνησης_ Η πόλη του Ηρακλείου

Η πορεία της εργασίας ξεκινά με μια πρώτη εποπτική μελέτη που αφορά το αρχικό πεδίο έρευνας, δηλαδή της πόλης του Ηρακλείου Κρήτης και στη συνέχεια επικεντρώνεται στο επιλεγμένο θέμα που είναι η επανάχρηση του Πανάνειου Δημοτικού Νοσοκομείου. Με το ίδιο σκεπτικό αναπτύσσεται και η ροή της εργασίας, παρουσιάζοντας αρχικά κάποια χαρακτηριστικά σημεία από την μελέτη της πόλης και πώς αυτά οδήγησαν στην επιλογή του Πανάνειου δικαιολογώντας έτσι και την προτεινόμενη λειτουργία του καθώς και την λογική της αποκατάστασης του.

Η εστίαση στα συγκεκριμένα σημεία που παρουσιάζονται στη συνέχεια απορρέουν από την προσωπική μου αλληλεπίδραση με την πόλη που επιτρέπει μια εμπειρική ανάγνωση και καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της μέσα από τα οποία μπορεί να αποδοθεί μια **γενική** εικόνα του χώρου που στη συνέχεια θα γίνει το αρχικό πεδίο της πρότασης.

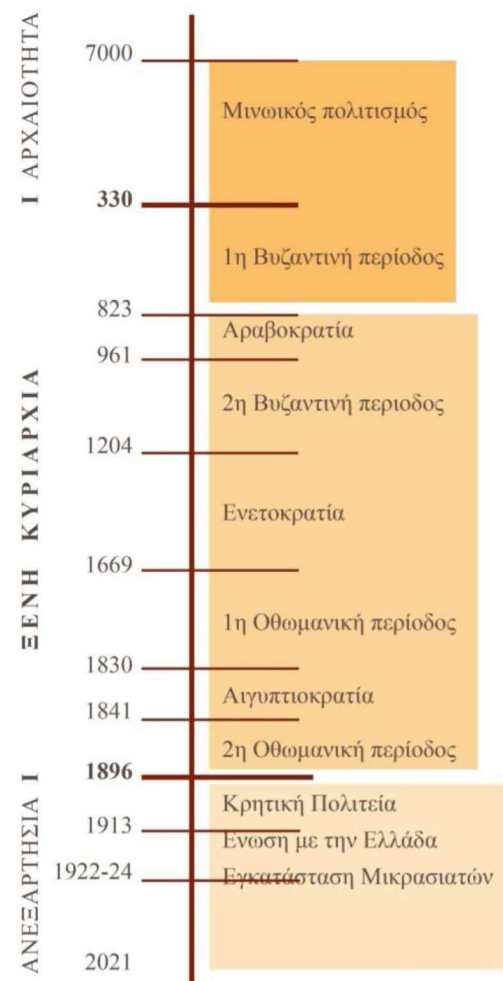
A1.1 Γενικές Πληροφορίες - Ιστορικό Αποτύπωμα

Το Ηράκλειο είναι η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης (120χμ), είναι παραθαλάσσια, βρίσκεται κεντρικά και βόρεια του νησιού και αριθμεί 140.730 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή 2011. Η θέση της πόλης και γενικότερα του νησιού γεωγραφικά την κατέστησε ιστορικά σε κομβικό σημείο, πολύπλοχο για εμπορικούς, διοικητικούς και άλλους λόγους, γεγονός που κατά συνέπεια προσέκλισε πολλούς κατακτητές ανά τα χρόνια. Η ξένη κυριαρχία στο νησί ήταν μια πραγματικότητα που σταμάτησε μόλις το 1896 με την Κρητική Πολιτεία, άφησε, ωστόσο, σαφές το αποτύπωμά της. Ιδιαίτερα η περίοδο της Ενετοκρατίας (1204-1669) αλλά και τα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας ήταν καθοριστικά για την πόλη και το πώς διαμορφώνεται σήμερα. Πολλά από τα σημαντικά μνημεία του Ηρακλείου που καθορίζουν τη φυσιογνωμία του, με πρωταρχικό την επιβλητική Ενετική Οχύρωση και άλλα όπως είναι το Δημαρχείο (Λότζια), η πλατεία των λιονταριών (κρήνη Μοροζίνι), η Βασιλική του Αγ. Μάρκου, το φρούριο του Κούλε, ανήκουν σε αυτές τις περιόδους και οφείλονται στην πολυτάραχη και πλούσια ιστορία του τόπου.

A1.2 Σύγχρονη Κατεύθυνση Ανάπτυξης - Μνημεία

Για τους ίδιους λόγους όπως και στο παρελθόν το Ηράκλειο αποτελεί κόμβο διερχομένων και στη σύγχρονη εποχή έχοντας πλέον ως κινητήρια δύναμη εκτός από το εμπόριο και τον τουρισμό. Ο εμπορικός χαρακτήρας που ακολουθεί την πορεία του τόπου ιστορικά ενισχύθηκε και στον παραγωγικό τομέα την περίοδο της εκβιομηχάνισης, οπότε και εδραιώθηκε ο δευτερογενής τομέας στην πόλη. Τότε λειτούργησε το πρώτο εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (σήμερα Μουσείο Φυσικής Ιστορίας), το συγκρότημα «Αθηνά» που λειτουργούσε ως Σαπωνοποιείο – Πυρηνελαιουργείο (πρόσφατα αποδόθηκε στην πόλη ως Σταθμός Υπεραστικών Λεωφορείων Ηρακλείου). Τα παραδείγματα είναι πολλά, όπως πολλά είναι και τα αξιόλογα κτίσματα που έχουν χαθεί και συνεχίζουν να χάνονται ακόμα λόγω άγνοιας, έλλειψης πόρων ή και αδιαφορίας.

Αν και τα τελευταία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια από τον δήμο να εξυγιανθεί το ιστορικό κέντρο, με γνώμονα κυρίως την οικονομία του τόπου που σε μεγάλο βαθμό συνδέεται με τον τουρισμό, αλλά και εξαιτίας της αναγκαιότητας να μην αποτελούν επικίνδυνο πεδίο οι γειτονιές του κέντρου λόγω του πλήθους ετοιμόρροπων κτισμάτων τους, ωστόσο το γεγονός παραμένει, ότι πολλά από τα κτίσματα που συν-δημιουργούν το ιστορικό κέντρο -είτε είναι ταπεινές κατοικίες, είτε εγκαταλειμμένα εργοστασιακά συγκροτήματα, είτε ακόμα μικρά μνημεία όπως εκκλησίες, βρύσες, τζαμιά-έχουν υποστεί χρόνια παραμέλησης. Εδώ είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η συσπείρωση των κατοίκων του κέντρου και η πολιτιστική ευαισθησία πολλών ομάδων μέσα στο χρόνο κατάφερε να αφυπνίσει την πολιτεία και να προκύψει μια σχέση συνεργασίας με στόχο την ανάδειξη ενός τμήματος της πιο πρόσφατης άσημης ακόμα ιστορίας της πόλης που είχε αφηθεί να αργοπεθαίνει.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ για την πόλη του Ηρακλείου.

A1.3 Δομή: Οικιστική - Πολεοδομική Ανάπτυξη

Παρατηρώντας τη δομή της πόλης και την χωρική ανάπτυξη της, όπως φαίνεται και στους *χάρτες*, διαπιστώνεται μια ακτινωτή διαμόρφωση του αστικού ιστού, όπου αναγνωρίζονται διαφορετικές αναπτυξιακές φάσεις και συνεπώς τα πολεοδομικά στάδια επέκτασής της. Θα μπορούσε να αναγνωσθεί και ως μία τομεακή ανάπτυξη σε δακτυλίους γύρω από το αρχικό κέντρο της πόλης. Στη σύγχρονη πόλη ο ρόλος που διαδραματίζουν τα Ενετικά Τείχη είναι επιβλητικός, αφού αποτελούν ένα φυσικό όριο-σύνδεσμο μεταξύ παλαιού και νεότερου αστικού ιστού. Μέσα από την κατανόηση της οικιστικής ανάπτυξης της πόλης μπορούν να γίνουν αντιληπτά και αλλά στοιχεία όπως η οργάνωση της κίνησης, των χρήσεων και του συσχετισμού τους στην πόλη, στοιχεία που αποδίδουν μια γενική αλλά και κατατοπιστική εικόνα του Ηρακλείου.

Στον κεντρικό τομέα, εντός των τειχών, περιλαμβάνεται το ιστορικό και εμπορικό κέντρο της πόλης, όπως και οι περιοχές κατοικίας, ενώ περιμετρικά και έξω αυτών αναπτύσσονται οι νεότερες περιοχές κατοικίας. Ο βασικός εμπορικός πυρήνας και οι διοικητικές λειτουργίες χωροθετούνται κατά κύριο λόγο στο κέντρο του Ηρακλείου και στην προέκταση βασικών οδικών αρτηριών, όπως φαίνεται με κόκκινο χρώμα στις εικόνες. Οι ανοιχτοί χώροι και οι χώροι πρασίνου είναι κατά κύριο λόγο συγκεντρωμένοι εντός της περιμέτρου των τειχών, στις τάφρους, στις πλατείες και στο υπέργειο επίπεδο κίνησης που διαθέτουν. Στο στεφάνι που χωροθετείται από την οχύρωση συγκεντρώνονται και αρκετές δραστηριότητες πολιτισμικού και αθλητικού χαρακτήρα, όπως μεταξύ άλλων το κηποθέατρο Μ. Χατζιδάκις- Ν. Καζαντζάκης, το στάδιο Ελευθερίας, το πάρκο Γεωργιάδη, τα γήπεδα τένις και ποδοσφαίρου, παιδικές χαρές και εκθεσιακοί χώροι στις Πύλες.

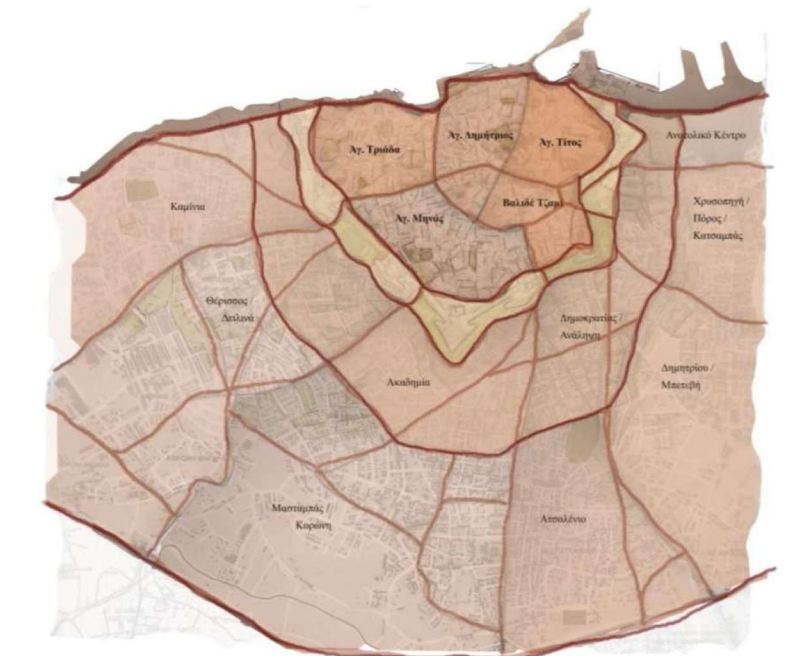
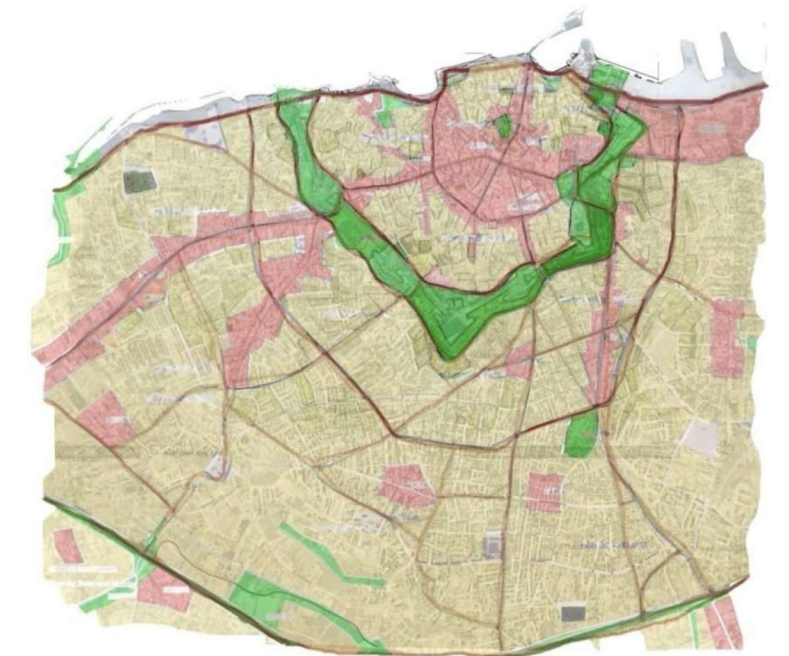
Η περιγραφή που δόθηκε για την πόλη του Ηρακλείου δεν θα μπορούσε παρά να θεωρηθεί ως μια επιγραμματική και εποπτική προσπάθεια να σκιαγραφηθεί μια γενική ιδέα για το τρόπο και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώθηκε η πόλη ανά τα χρόνια, τις επιρροές και τις κατευθύνσεις που ακολουθήθηκαν και ακολουθούνται για την «ανάπτυξη» της, τις υλικές και άυλες συνδέσεις που υπάρχουν και συν-διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία της σήμερα. Σε αυτή τη φάση αρκεί, ώστε να γίνει κατανοητό το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινήθηκε η πρώτη διερεύνηση και προέκυψε το θέμα αυτής της διπλωματικής εργασίας.

A2. Επιλογή Θέματος

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο το αρχικό πεδίο μελέτης αποτέλεσε η πόλη του Ηρακλείου, εστιάζοντας σε σημαντικά κτίρια ή σύνολα κτισμάτων που έχουν ιδιαίτερο χαρακτήρα ή και ιστορική σημασία για την πόλη. Έτσι, η εστίαση καθοδηγήθηκε στον κεντρικό τομέα της πόλης με την πρόθεση να αξιοποιηθεί κάποιο από τα πολλά εγκαταλειμμένα κελύφη (βιομηχανικά και άλλα) που υπάρχουν εκεί.

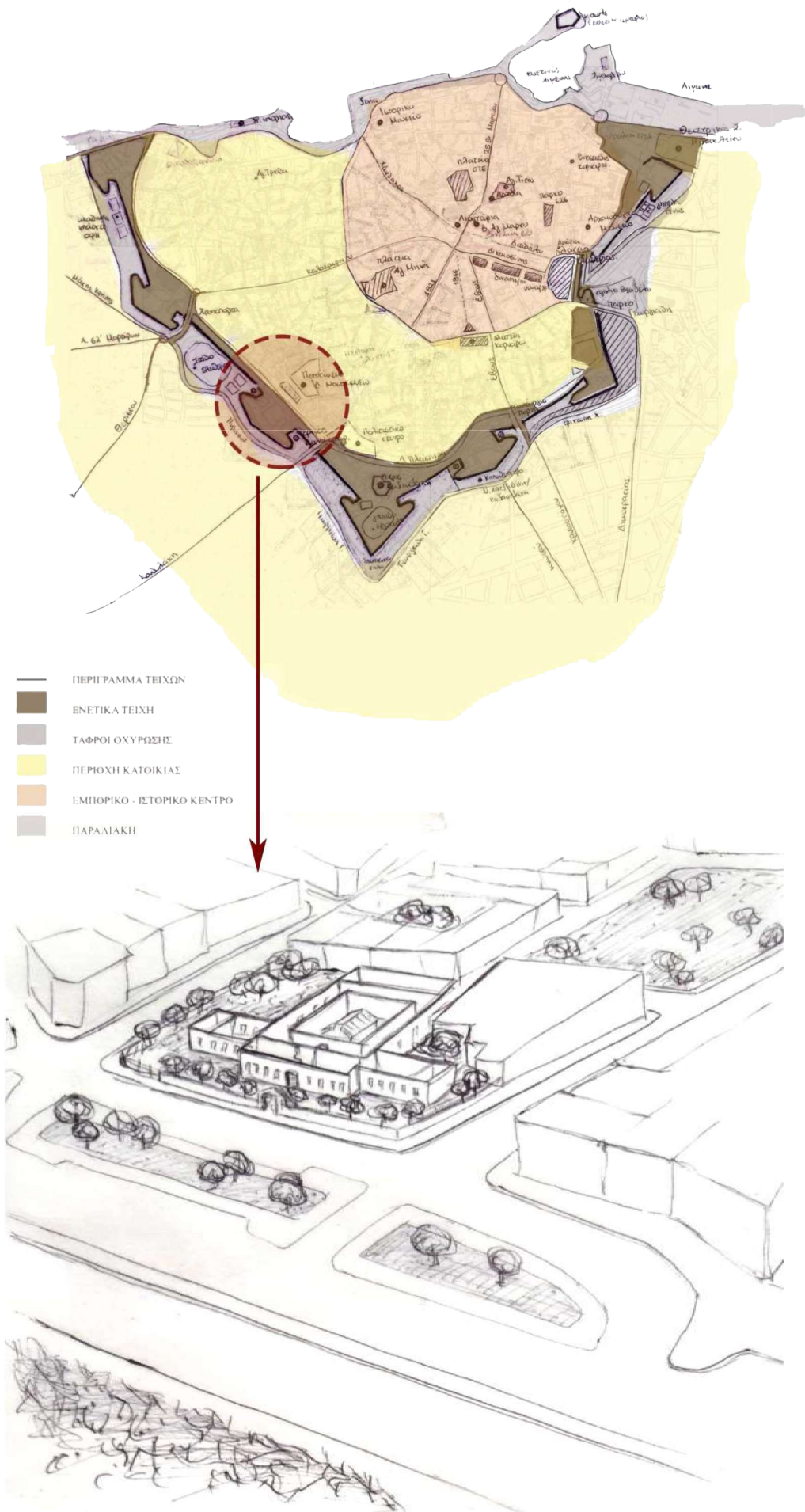
A2.1 Πρώτα Σημεία Εστίασης - Πανάνειο Δημοτικό Νοσοκομείο Ηρακλείου

Αρχικά υπήρξαν κάποιες περιπτώσεις έρευνας που προέκυψαν μετά από μια γενική ματιά στη βιομηχανική ιστορία της πόλης και στα σωζόμενα κτίρια με σημαντικό ιστορικό υπόβαθρο. Σημαντικό παράγοντα σε αυτή τη διαδικασία διαδραμάτισε και η προσωπική ροπή προς κάποια από αυτά που με κάποιο τρόπο σχετίζονται με τη βιομηχανική μου εμπειρία από την πόλη. Σε κάθε μία από αυτές τις περιπτώσεις αναγνωρίζεται ένα κομμάτι της ιστορίας της πόλης που αφορά κατά κύριο λόγο την πιο πρόσφατη της αναπτυξιακή φάση

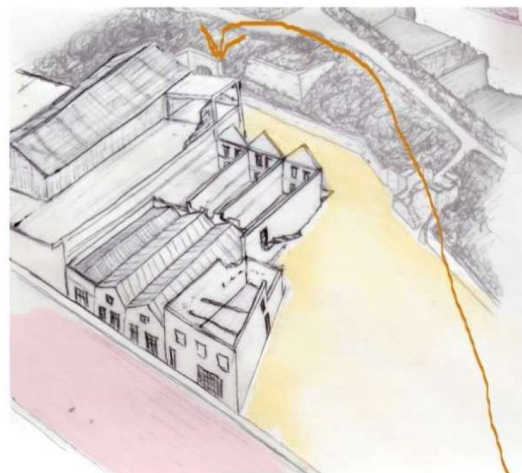

- ΚΥΡΙΑ ΟΔΙΚΑ ΑΞΟΝΕΣ
- ΧΩΝΑΡΕΜΠΟΡΙΟ
- ΠΡΑΣΙΝΟ
- ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Χάρτης Χρήσεων / Χάρτης Περιοχών
Κλ. 1:25.000

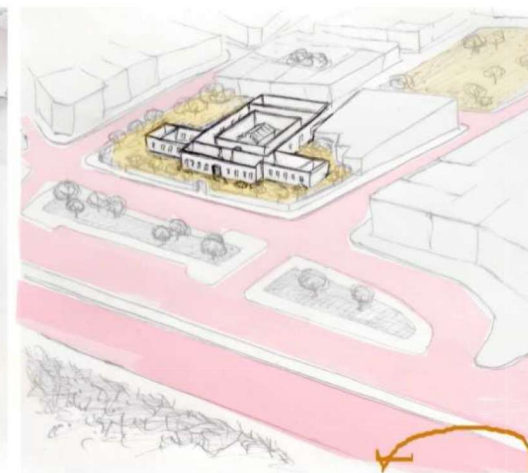

Οι τρεις περιπτώσεις που μελετήθηκαν αρχικά, μεταξύ αυτών και το Πανάειο.

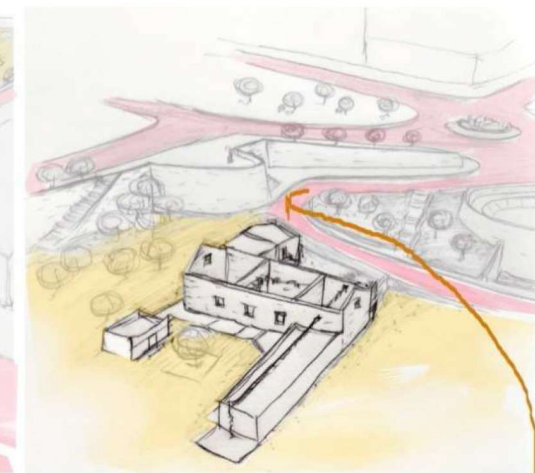
Σταφιδεργοστάσια_ Αρχ. Μακαρίου (Αγ. Τριάδα)

Σταρτιωτική Πυλη Παντοκράτορα
Αναξιοποίητη
Συνδεση με τείχη-διαδρομή

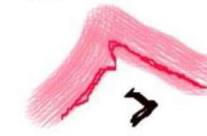
Πανάειο Δ. Νοσοκομείο_ Λ. Πλαστήρα (Λάκκος)

Πυλη Βηθλεέμ
Θερινός κινηματογράφος
Οριο π-ν πόλης- συνδεση με τείχη-διαδρομή

Κυλινδρόμυλοι Καστριñακη_ Λ. Ικάρου (Τρεις Καμάρες)

Σταρτιωτική Πυλη Αγ. Γεωργίου
Έκθεση
Υπόγεια σύνδεση με Πλ. Ελευθερίας

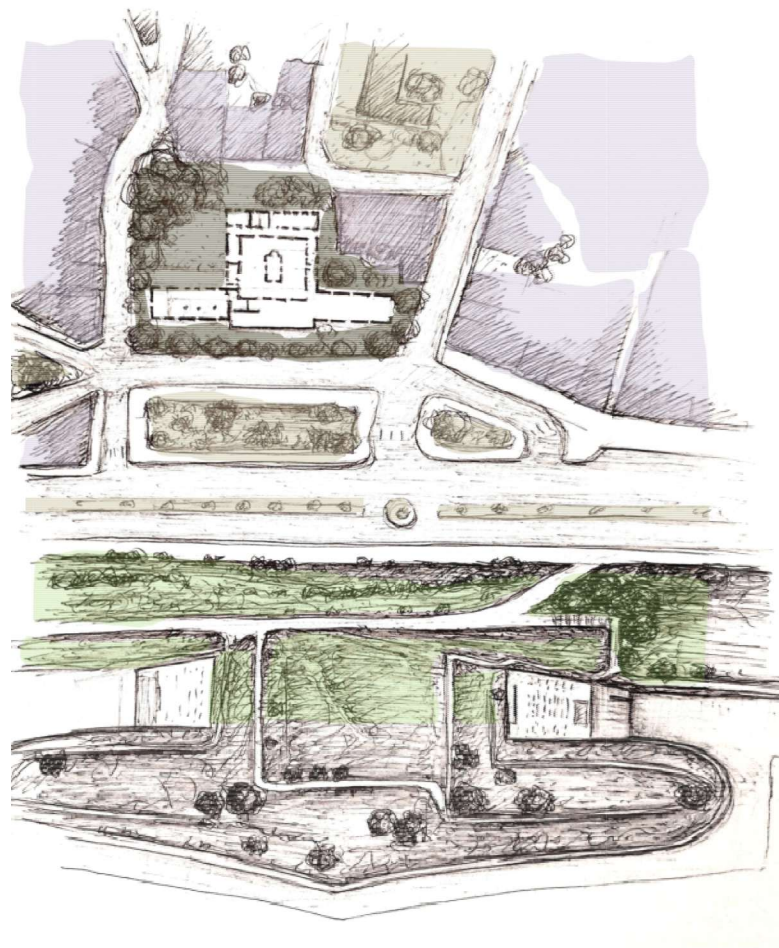
Συνοπτικά οι τρεις επικρατέστερες περιπτώσεις μελέτης στις οποίες περιλαμβάνονται οι **Κυλινδρόμυλοι Καστριñακη** και τα **Σταφιδεργοστάσια επί της οδού Πλαστήρα** ως χαρακτηριστικά παραδείγματα της πρώιμης βιομηχανικής περιόδου του Ηρακλείου και το Πανάειο Δημοτικό Νοσοκομείο. Τελική επιλογή αποτέλεσε το **Πανάειο Δημοτικό Νοσοκομείο**, ένα κτίριο *τοπόσημο* για το Ηράκλειο, μέρος των *παιδικών αναμνήσεων* και *βιωμάτων* μου από την πόλη, καθώς και μια από τις ελάχιστες περιπτώσεις που προσφέρουν εκτός του κτιριακού και *ελεύθερο ανοιχτό χώρο* στον κατά τα άλλα πυκνοδομημένο κεντρικό αστικό ιστό.

_Θέμα

ΠΑΝΑΝΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ I Επανάχρηση ως ένα Διαγενεακό Κέντρο

_Στόχος

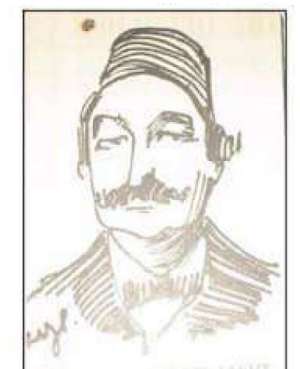
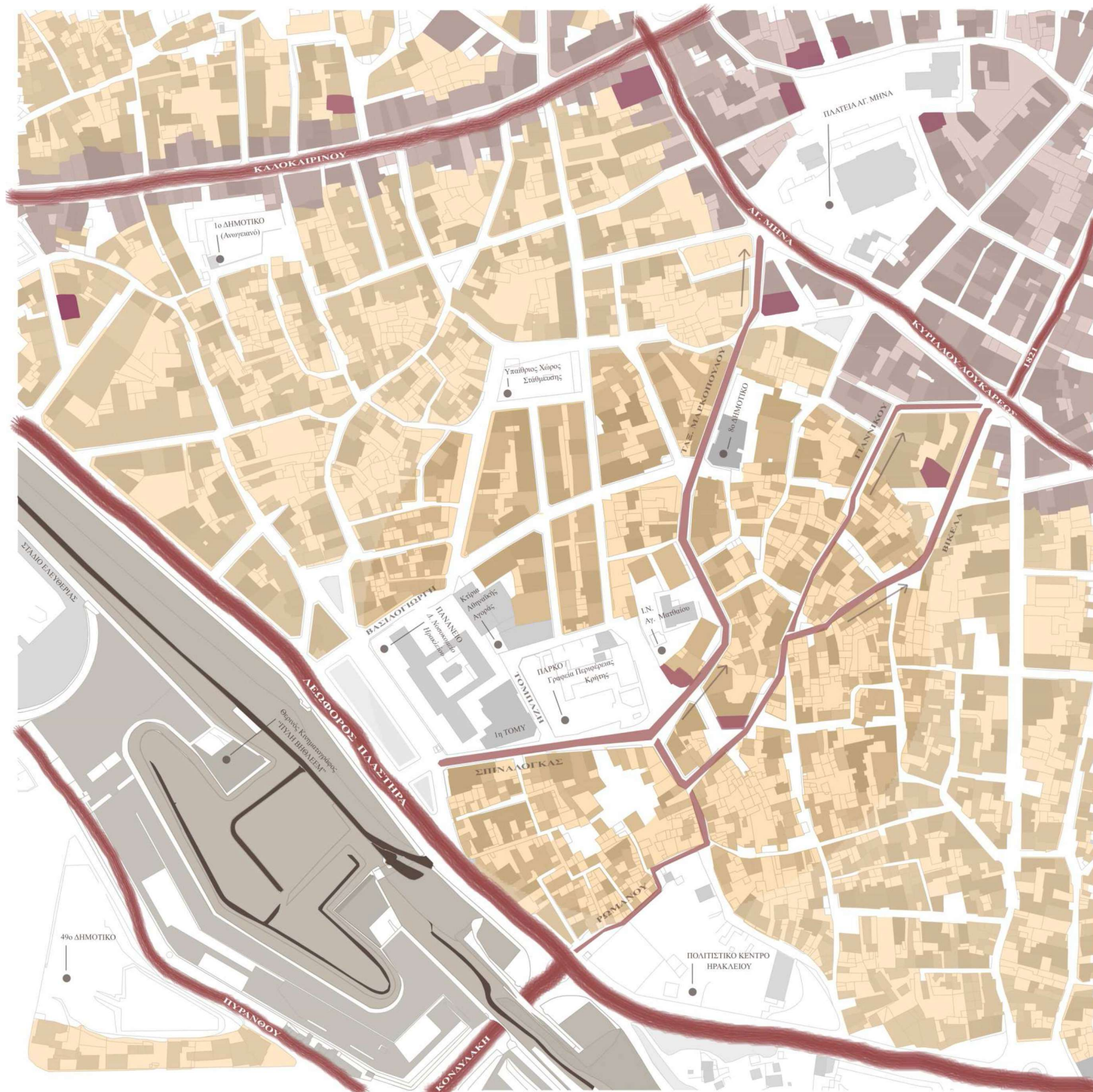
Η κατάλληλη αξιοποίηση του κτιρίου και του γηπέδου στο οποίο βρίσκεται σύμφωνα με τα σύγχρονα δεδομένα (ανάγκες, γειτονιά, κατεύθυνση αξιοποίησης δημόσιου χώρου) στην *λογική* της σύστασης στην περιοχή ενός κέντρου πολιτιστικού χαρακτήρα αποδίδοντας έτσι έναν χώρο έκφρασης σε *διαφορετικές κοινωνικές ομάδες* με σκοπό την *εποικοδομητική* και *αρμονική συνύπαρξη*, την *ενίσχυση* του αισθήματος ενότητας και *αλληλεγγύης* μέσα από δραστηριότητες που βοηθούν στην *εξέλιξη* σε *ατομικό* και *κοινοτικό* επίπεδο.

Σκίτσο άνοψης
Πανάναιο – Γειτονιά- Ενετική Οχύρωση

Β. ΑΝΑΛΥΣΗ

ΠΑΝΑΝΕΙΟ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

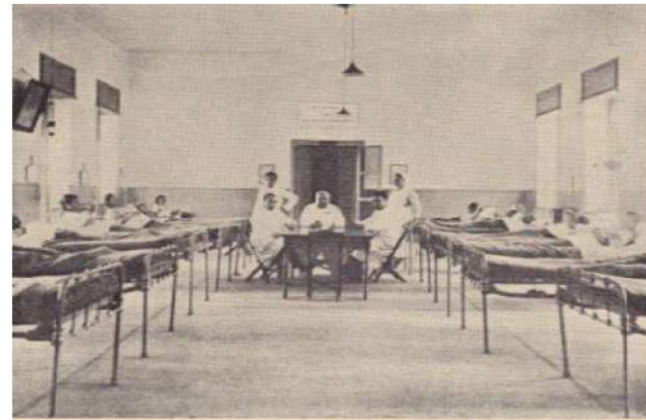
ΠΑΝΑΝΟΣ
ΘΕΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

B1. Κτίριο_ Πανάνειο Δημοτικό Νοσοκομείο Ηρακλείου

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΤΙΡΙΟΥ

ΚΥΡΙΑ ΕΙΣΟΔΟΣ / ΝΟΣΟΚΟΜΑ / ΘΑΛΑΜΟΣ

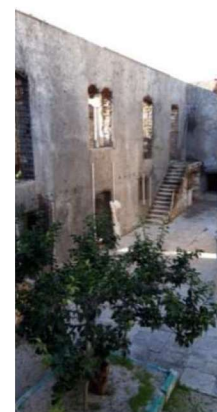
B1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Το Πανάνειο είναι το πρώτο δημοτικό νοσοκομείο του Ηρακλείου μετά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, πρόδρομος των σημερινών δομών υγείας (Πανεπιστημιακού και Βενιζελείου), το οποίο ωστόσο λίγοι θυμούνται και ακόμη λιγότεροι αναγνωρίζουν πλέον λόγω της κατάστασης που έχει περιέλθει.

Χτίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα¹ σε μία μεταβατική περίοδο για την Κρήτη², κατά την οποία έγιναν τα πρώτα βήματα εκσυγχρονισμού των πόλεων του νησιού και ένα από τα ζητήματα που τέθηκε ήταν και αυτό της δημόσιας υγείας (βλ. Λεπροκομείο Σπιαλλόγγας). Στην περίπτωση του Πανάνειου Δημοτικού Νοσοκομείου το έργο χρηματοδοτήθηκε από τον ο Παναό Θεοδουλάκη, ευκατάστατο έμπορο που διέμενε στη Σμύρνη και από τη γυναίκα του Αθηνά (γεν. Ανεμογιάννη) γόνο επίσης εύπορης οικογένειας³. Το έργο παραχωρήθηκε στον ιερό Ναό Αγ. Μηνά και στη συνέχεια (1 χρόνο μετά) περιήλθε στον Δήμο Ηρακλείου. Επί χούντας (1970) συγχωνεύτηκε με το Βενιζελείο Νοσοκομείο⁴ οπότε και κρατικοποιείται. Το 1985, ωστόσο, επιστρέφει στη δικαιοδοσία του δήμου όπου ανήκει μέχρι σήμερα.

Το *διάστημα λειτουργίας* του ως Νοσοκομείου της πόλης ήταν σχετικά σύντομο καθώς ξεκίνησε αργότερα από την ίδρυσή του και έπαυσε οριστικά επί δικτατορίας το 1970.

Το 2003 με σύμβαση Βενιζελείου και Δήμου Ηρακλείου αποφασίστηκε η αποκατάσταση του κτιρίου με σκοπό να λειτουργήσει ως άσυλο για τη γυναίκα και το παιδί. Οι εργασίες ξεκινούσαν και διακόπτονταν όλα αυτά τα χρόνια χωρίς να έχει ολοκληρωθεί καν η πρώτη φάση αποκατάστασης του κτιρίου, λόγω προβλημάτων στη χρηματοδότηση. Έτσι το κτίσμα έχει περιέλθει στην τωρινή κατάσταση όπου στέκεται ανεκμετάλλευτο καλυμμένο από την βλάστηση και χαμένο από την κοινωνική ζωή της πόλης.

¹ Εγκαινιάστηκε στις 10 Φεβρουαρίου 1902, ενώ ο θεμέλιος λίθος μπήκε στις 28 Μαΐου του 1895 από τον μητροπολίτη Τιμόθεο Καστρινογιαννάκη.

² Μετάβαση από το καθεστώς της Τουρκοκρατίας στην Αυτόνομη Κρητική Πολιτεία (1898-1913)

³ Εκείνη την περίοδο είναι σύνηθες πολλά δημόσια έργα να υλοποιούνται μετά από δωρεές και χορηγίες από τους δήμους, από φιλανθρωπικά σωματεία ή και από ευκατάστατους πολίτες λόγω της δύσκολης συνθήκης που βρισκόταν το νεοσύστατο ελληνικό κράτος.

⁴ Με τη συγχώνευση η περιουσία που είχε παραχωρηθεί από τον Παναό Θεοδουλάκη πέρασε στο κράτος.

Το κτίριο πρὶν τις επεμβασεις I

μετά τις επεμβασεις αποκαταστασης

ΤΟΙΧΟΠΟΙΙΑ : ΛΙΘΟΔΟΜΗ
 ΣΤΕΓΗ : ΞΥΛΙΝΗ (δεν διατηρείται)
 ΠΛΑΚΕΣ : ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ : GUNITE (εξασφάλιση στατικότητας)

B1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Π.Δ.Ν.Η

_ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ: το κτίριο είναι ένα διώροφο κτίσμα, λιθόκτιστο, που παλαιότερα στεγαζόταν με ξύλινη κεραμοσκεπή στέγη. Σήμερα σώζεται μόνο η τοιχοποιία που έχει υποστεί επεμβάσεις στο πλαίσιο των εργασιών αποκατάστασης των προηγούμενων ετών (gunite).

Ως προς το *σχήμα* η κάτοψη του κτιρίου είναι σταυρόσχημη. Το κτίριο αναπτύσσεται γύρω από ένα σχεδόν τετράγωνο αίθριο με περιμετρικό διάδρομο. Στην πλευρά της εισόδου επί της οδού Πλαστήρα και στην αντιδιαμετρικά αντίθετή της αναπτύσσονται δύο επιπλέον στενόμακροί χώροι σε προέκταση του διαδρόμου που κυκλώνει το αίθριο, επιμηκύνοντας το τετράγωνο σχήμα αίθριου-διαδρόμου στις δύο πλευρές μετατρέποντας το σε ορθογωνικό. Στον κάθετο άξονα αυτής της επιμήκυνσης, στο ύψος της εισόδου με μικρή οπισθοχώρηση, εκατέρωθεν του ορθογωνίου σχήματος αναπτύσσονται δυο όμοιοι μακρόστενοι όγκοι που επικοινωνούν με αυτό από τις στενές τους πλευρές και συντελούν στην οριοθέτηση του δεύτερου άξονα του σταυρού. Έτσι γενικά το κτίριο αποτελείται από 3 πτέρυγες -αν εξαιρεθεί το ορθογώνιο της εισόδου- που οργανώνονται γύρω από τον βασικό κορμό του κτίσματος και το αίθριο.

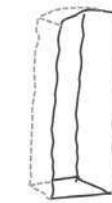
Η μορφή του κτιρίου ολοκληρώνεται από τα υψίκορμα ανοίγματα που επαναλαμβάνονται στις όψεις δίνοντας τους ρυθμό και μία αισθητική αντίστοιχη νεοκλασικών κτιρίων.

_ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: το κτίσμα ακολουθεί ως κεντρικό άξονα τον ΒΔ – ΝΑ που αποτελεί και άξονα συμμετρίας του. Σε σχέση με το οικόπεδο το κτίσμα χωροθετείται κεντρικά προσανατολισμένο, όσον αφορά την όψη της εισόδου, προς την οδό Πλαστήρα. Λόγω της έντονης κλίσης του εδάφους η είσοδος στον όροφο είναι συνεπίπεδη με το επίπεδο του δρόμου (Οδός Πλαστήρα).

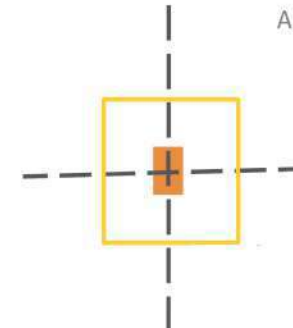
Στο ίδιο οικόπεδο υπάρχει και νεότερο διώροφο κτίσμα στη συμβολή των οδών Σπιναλόγκας και Τομπάζη.

ΠΤΥΧΩΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

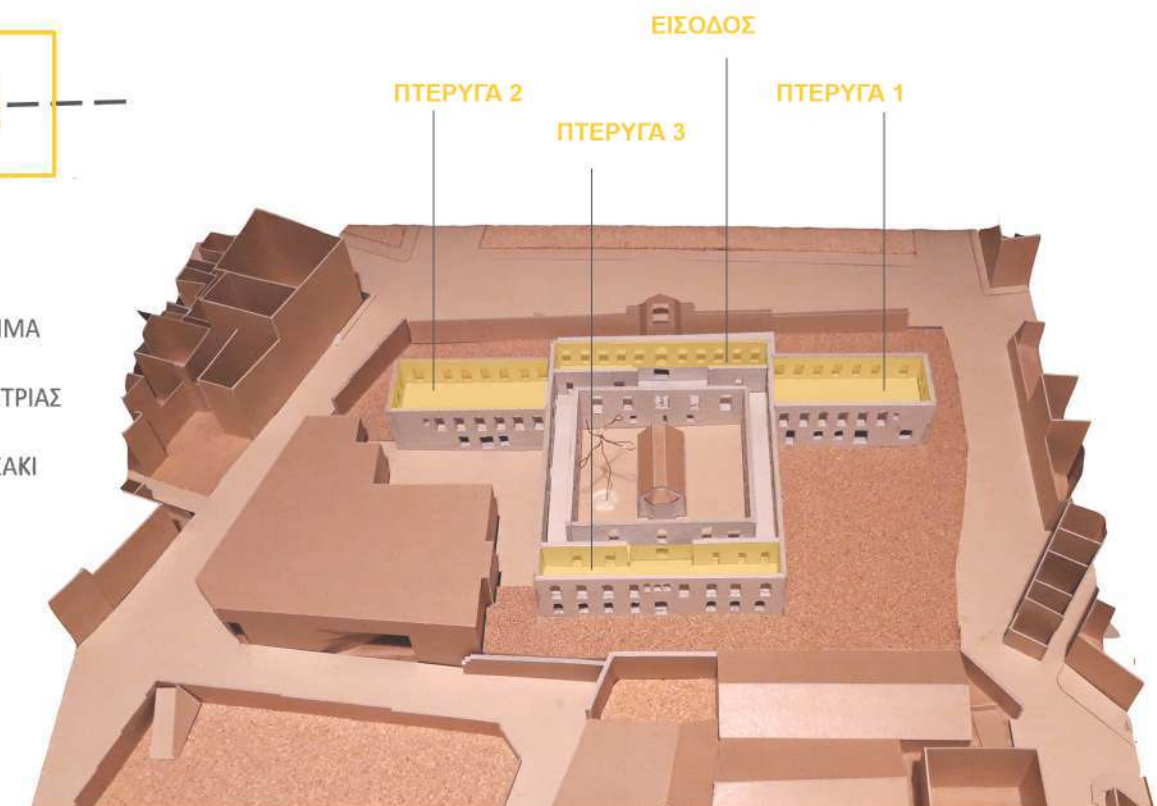
ΥΨΙΚΟΡΜΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ

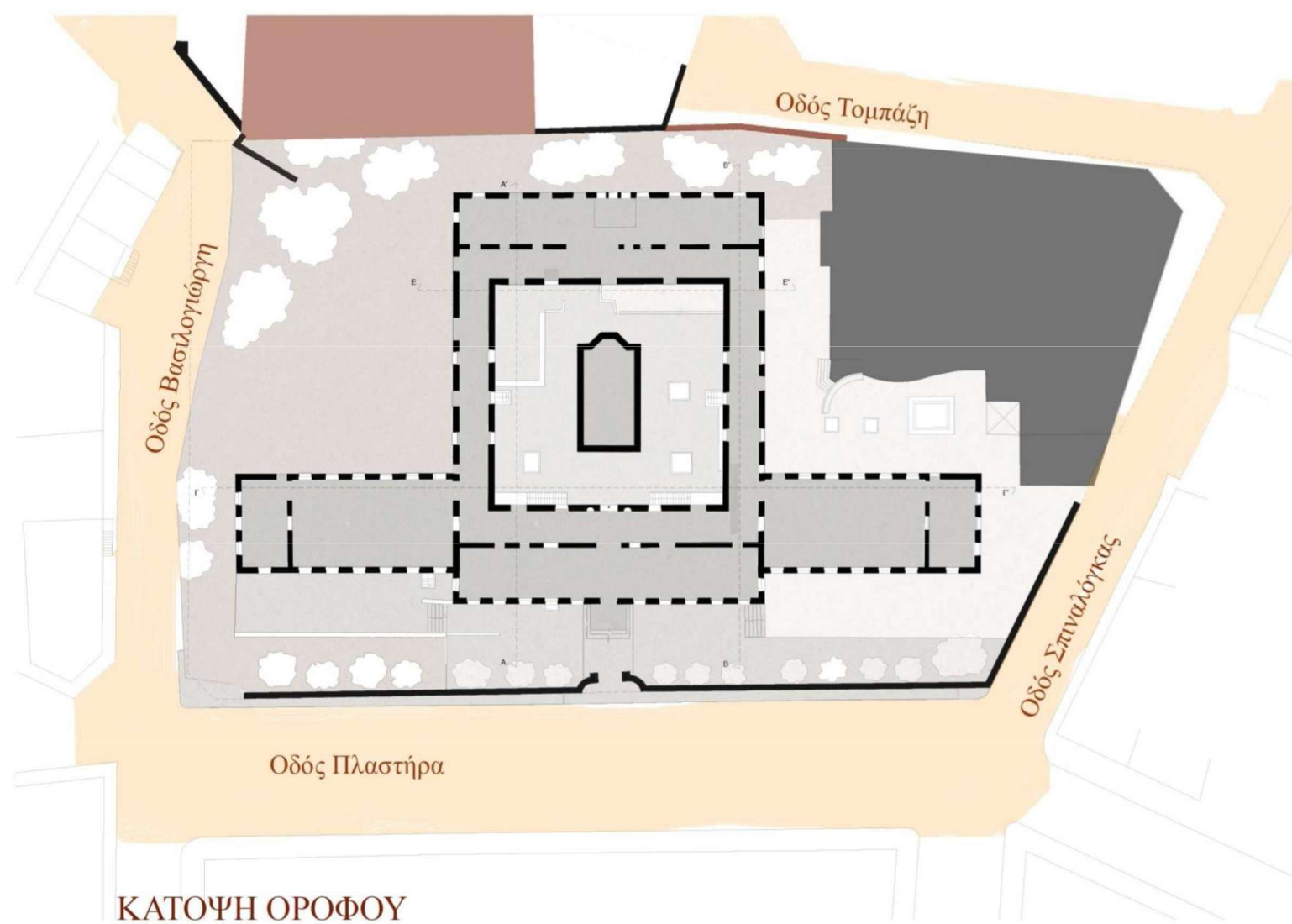

ΣΤΑΥΡΟΕΙΔΕΣ ΣΗΜΑ

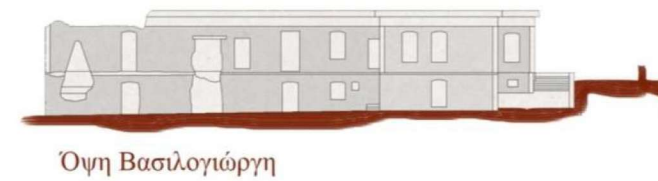
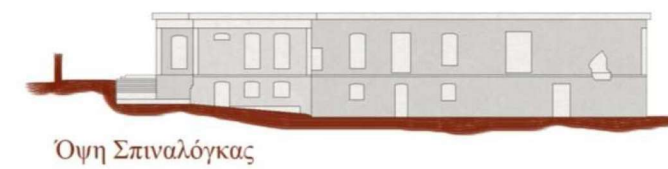
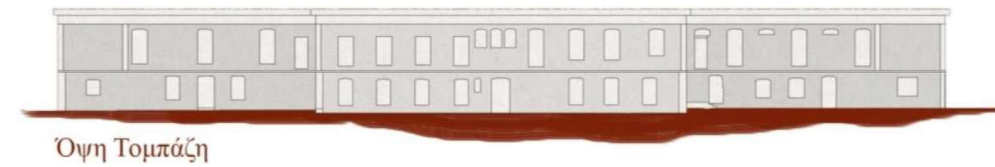
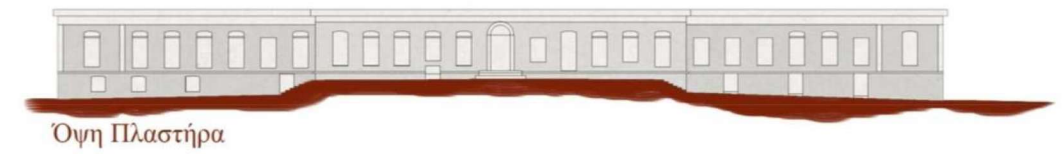
ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΜΜΕΤΡΙΑΣ

ΑΙΘΡΙΟ/ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ

ΟΨΕΙΣ

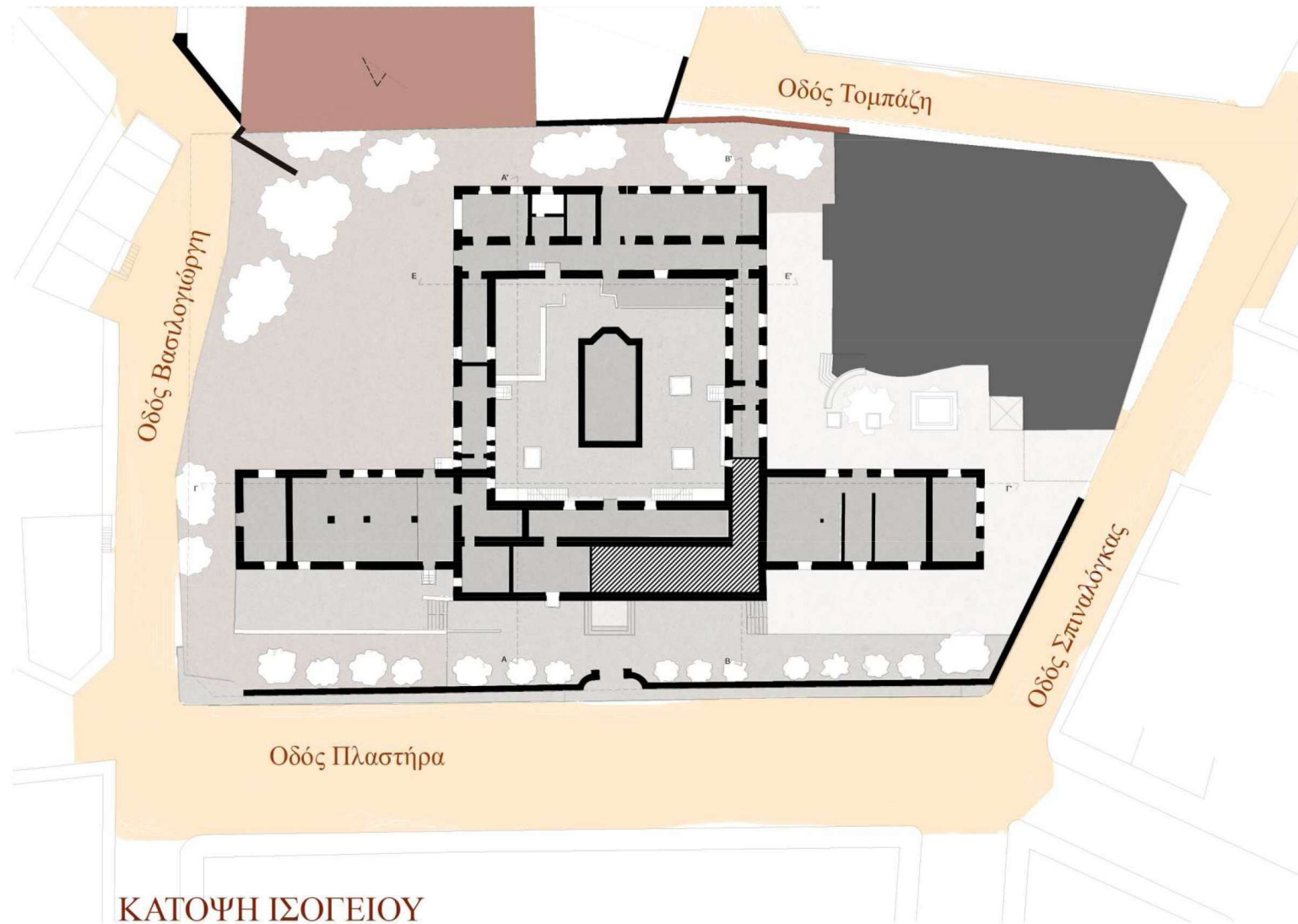
ΣΧΕΔΙΑ ΠΑΝΑΝΕΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΡΙΝ ΤΙΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Κάτοψη Ορόφου

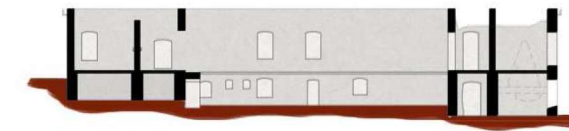
Διακρίνεται η κεντρική τοποθέτηση του κτίσματος στο οικόπεδο, το σταυροειδές σχήμα της κάτοψης, η συμμετρία ως προς τους άξονες, ο ρυθμός που δίνεται από την επανάληψη των ανοιγμάτων, το αίθριο και με την εκκλησία του Αγ. Παντελεήμονα στο κέντρο του.

Όψεις

Διακρίνονται οι φθορές στην τοιχοποιία, η απουσία στέγης και άλλων στοιχείων όπως είναι τα κουφώματα, η μορφολογία των ανοιγμάτων με τις ραδινές διαστάσεις και η ογκοπλαστική απόδοση του κτιρίου.

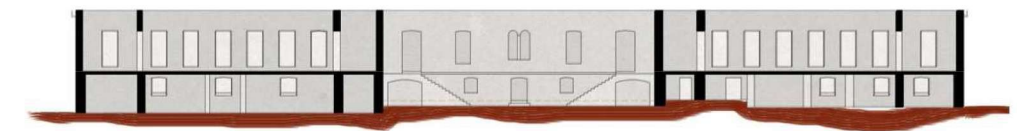
ΤΟΜΕΣ

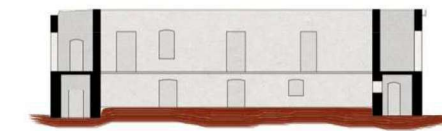
Τομή Α-Α'

Τομή Β-Β'

Τομή Γ-Γ'

Τομή Ε-Ε'

Κάτοψη Ισογείου

Διακρίνεται η άμεση γειτνίαση με το κτίριο ΤΟΜΥ στο ανατολικό άκρο του οικοπέδου και με τα κτίρια της παλαιάς Αθηναϊκής Αγοράς στα ΒΑ, η διαφορετικές ποιότητες γειτνιάσεων με τη γειτονιά (μεγάλος ανοιχτός χώρος, περιμετρικά τοιχία, υψομετρικές διαφορές), η στιβαρότητα της δομής του κτιρίου ιδιαίτερα στο ισόγειο, η τμηματοποίηση των Πτερύγων με ενδιάμεσα στοιχεία (μετά τις επεμβάσεις αποκατάστασης δεν διατηρούνται τα περισσότερα).

Τομές

Διακρίνονται τα αντίστοιχα στοιχεία που αναφέρθηκαν και στις όψεις και επιπλέον η αναλογία των χώρων, η σχέση που διαμορφώνεται με το Αίθριο και τον υπαίθριο χώρο, οι κλίσεις του οικοπέδου και πώς αυτές επηρεάζουν την προσβασιμότητα στο κτίριο.

_ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ / ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ: Η θέση του έργου επί ίδρυσης του επιλέχθηκε ως η πιο υγειονομική εντός των τειχών, αφού απέχει από τις τότε περιοχές κατοικίας και από άλλες υπηρεσίες, οπότε ήταν απομονωμένη. Αντίθετα, σήμερα η ίδια θέση φέρνει το Πανάειο σε κεντρική θέση σε σχέση με την πόλη. Αυτό συμβαίνει επειδή βρίσκεται σε κομβικό σημείο για διαφορετικούς λόγους. Από *ιστορικής απόψεως* η θέση του στον χάρτη της πόλης σηματοδοτεί τη μετάβαση μεταξύ σημαντικών χρονικών περιόδων (Τουρκοκρατία, Αυτόνομη Κρητική πολιτεία, ελληνικό κράτος), όπως αυτές αποτυπώνονται στον αστικό ιστό. Σε αυτή την αποδοχή συμβάλλει και η ύπαρξη των ενετικών οχυρώσεων που λειτουργεί ακόμα και σήμερα ως από *όριο* ανάμεσα στη νέα και στην παλαιά οριοθέτηση της πόλης. Με τα ίδια κριτήρια η κομβικής σημασίας θέση του σημείου που καταλαμβάνει το Πανάειο μπορεί να διαπιστωθεί και σύμφωνα με τη σχέση που αναπτύσσει με τον περιφερειακό οδικό άξονα εντός των τειχών που συνδέει σαν στεφάνη τις νεότερες οδικές αρτηρίες με τον κεντρικό-ιστορικό τομέα της πόλης. Έτσι και από άποψη προσβασιμότητας αναγνωρίζεται μια ευνοϊκή συνθήκη που οφείλεται στην χωροθέτηση. Συνολικά λοιπόν η τοποθεσία του Πανάνειου το καθιστά εκ των προτέρων ένα σημαντικό δημόσιο κτίριο και οικόπεδο για την πόλη.

B2. Περιοχή Μελέτης Γειτονιά ο «Λάκκος»

Η γειτονιά του «Λάκκου» είναι μία από τις περιοχές κατοικίας στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Συγκεκριμένα βρίσκεται μεταξύ του ιστορικού-εμπορικού κέντρου και της ενετικής οχύρωσης⁵ που αποτελεί ένα ορατό όριο μεταξύ του παλαιού και του νέου πολεοδομικού ιστού της πόλης, εκτός από σημαντικό μνημείο της. Η περιοχή είναι γνωστή ως *Κομμένο Μπεντένι*⁶ ή *λάκκος*, δύο ονόματα που φανερώνουν κάτι από την ιστορία και τις μνήμες των κατοίκων από τη γειτονιά. Η ονομασία «Κομμένο Μπεντένι» που έχει δοθεί σήμερα στον *Προμαχώνα Βηθλεέμ* και στην περιοχή έχει προέλθει από το «κόψιμο» των τειχών στο σημείο αυτό (κοντά στην πύλη Βηθλεέμ), επέμβαση που έγινε τον 20ο αιώνα, ώστε να δημιουργηθεί πέρασμα από την νέα στην παλιά πόλη. Αντίστοιχα, η ονομασία «λάκκος» έχει τη δική της ενδιαφέρουσα ιστορία. Αρχικά η *μορφολογία του εδάφους* της περιοχής χαρακτηρίζεται από κλίσεις που δημιουργούν ένα βαθούλωμα, έναν λάκκο, μια υποβάθμιση δηλαδή, με άξονα από τα νότια προς τα βόρεια ή από την οχύρωση προς το κέντρο της πόλης. Ιστορικά υπήρξε μία υποβαθμισμένη περιοχή της πόλης με κυριότερη αναφορά στην περίοδο της Κρητικής Πολιτείας οπότε ορίζεται με σχετικό διάταγμα η γεωγραφική συγκέντρωση των πορνείων σε οριοθετημένες και απομονωμένες περιοχές της, με μια από αυτές να είναι ο λάκκος. Εκεί χωροθετήθηκαν τα χριστιανικά πορνεία (τα μουσουλμανικά βρίσκονταν στην Αγία Τριάδα ή Κιζίλ Ταμπιά γειτονική περιοχή από τα δυτικά). Αργότερα με την άφιξη και εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων στην περιοχή και γύρω από αυτήν εδραιώθηκε πλέον ως μια κακόφημη περιοχή παρανομίας και ανηθικότητας (πορνεία, ρεμπέτες, χασικλήδες κοκ). Συνεπώς, η ονομασία «λάκκος» είναι διφορούμενη και συγκεντρώνει ίσως το πιο πρόσφατο κομμάτι μνήμης των Ηρακλειωτών για τη περιοχή: την μορφολογία της και την πρόσφατη ιστορία της.

⁵ Τα Ενετικά Τείχη χρονολογούνται μεταξύ 16ου και 17ου αιώνα μ.Χ (περίοδος Ενετοκρατίας) έχουν μήκος περίπου 7χλμ. Λόγω του μεγέθους και της έκτασης του μνημείου αποτελεί τοπόσημο για την πόλη.

⁶ Μπεντένι (το): Στρατιωτικός όρος που σημαίνει έπαλξη, πολεμίστρα

B2.1 Σήμερα η γειτονιά

Τα τελευταία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια αναβάθμισης και “εξευγενισμού”⁷ του ιστορικού τμήματος της πόλης, μέρος της οποίας είναι και οι περιοχές κατοικίας, δηλαδή αυτές των ιστορικών γειτονιών που περικυκλώνουν το εμπορικό-ιστορικό κέντρο και περικυκλώνονται από τα ενετικά τείχη⁸. Αν περιπλανηθεί κανείς σήμερα στη γειτονιά θα παρατηρήσει έναν αστικό ιστό με πολυμορφία, με χαμηλή, ταπεινή κυρίως δόμηση ανάμεσα στην οποία αντιπαραβάλλονται νέες, σύγχρονες κατασκευές. Πολλά κτίσματα βρίσκονται μισογκρεμισμένα, άλλα κατοικούνται πρόχειρα, αλλά είναι νεόδμητα με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον.

Το ρυμοτομικό σύστημα είναι αρκετά άναρχο με μικρά φιδωτά δρομάκια (καλντερίμια) που μπλέκονται μεταξύ τους και κατά βάση ξεκινούν σε κάποιο σημείο του περιφερειακού άξονα εντός των τειχών και καταλήγουν στο ιστορικό κέντρο της πόλης (ακτινωτό σύστημα).

Κατά κύριο λόγο είναι περιοχή κατοικίας στην οποία θα συναντήσει κανείς μικρές επιχειρήσεις όπως κομμωτήρια, μίνι μάρκετ, φούρνους αλλά και σχολεία και αρκετές εκκλησίες. Εκτός από αυτά βέβαια συναντώνται στη περιοχή μικρά καφενεία (κρασάδικα, ρακάδικα) που συγκεντρώνουν κατά βάση νέο κόσμο –φοιτητές- που απολαμβάνουν όπως και παλαιότερα μια διαφορετική πλευρά της γειτονιάς που αφορά τη διασκέδαση και την κοινωνική συνεύρεση.

Συνεπώς, ο χαρακτήρας της περιοχής που συνίσταται από τη μορφολογία της με τη δόμηση, την ρυμοτόμηση και από τις χρήσεις που συγκεντρώνονται εκεί συναινούν στην κατά κύριο λόγο μικρή κλίμακα της γειτονιάς, αλλά και τη θελκτικότητα της στον επισκέπτη με τη γραφικότητα και την γοητεία του “λάκκου”.

Σε αυτό βέβαια συμβάλλουν και οι διάφορες πολιτιστικές δράσεις που ενισχύθηκαν και από το δήμο και έδωσαν μια καλλιτεχνική χροιά στην περιπλάνηση στα δρομάκια της γειτονιάς. Μέρος αυτών ήταν εκδηλώσεις όπως θέατρο του δρόμου και παραστάσεις που έφεραν σε επαφή τον κόσμο της πόλης με τη γειτονιά. Ωστόσο, μια από αυτές τις πρωτοβουλίες που στόχευαν στην αναβίωση του λάκκου μένει αποτυπωμένη πλέον στους τοίχους των εγκαταλελειμμένων οικοδομημάτων και δίνει μια διαφορετική αισθητική και μία ζωντάνια στο φαινομενικά πεθαμένο αστικό ιστό της. Εδώ γίνεται αναφορά στην πρωτοβουλία του Αυστραλού καλλιτέχνη Mathew Halpin που σε συνεργασία με την ομάδα εθελοντών Πολιτισμού του Δήμου Ηρακλείου και τον Πολιτιστικό Σύλλογο του Λάκκου ξεκίνησαν να βάζουν χρώματα στις αφανείς και ξεχασμένες επιφάνειες της γειτονιάς.

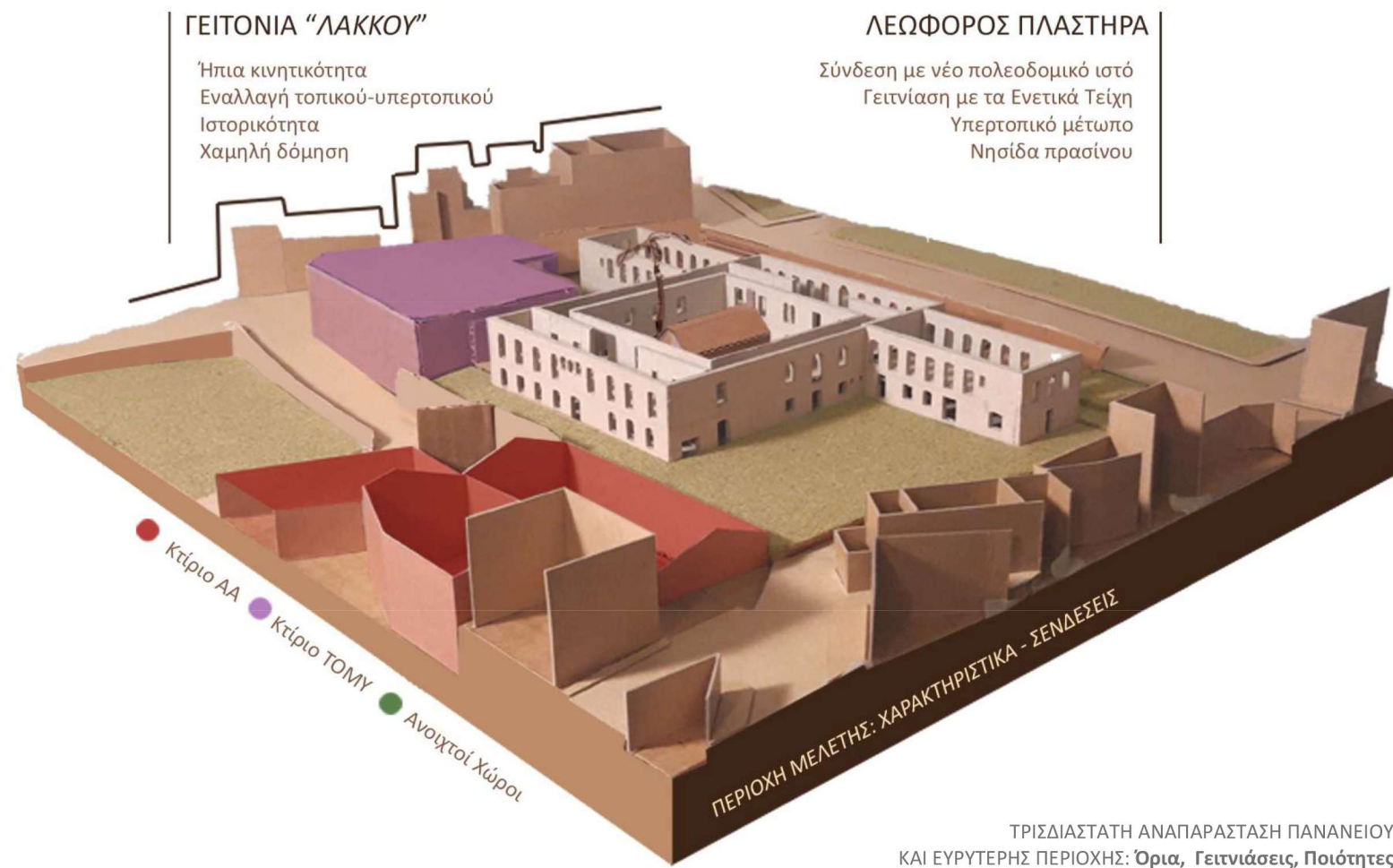
Ιστορικές φωτογραφίες της γειτονιάς:
Ρεμπέτες, καφενεία, φυσιογνωμία περιοχής

Φωτογραφίες από τη περιοχή σήμερα: Η ιστορική φωτογραφία των «λακκουδιανών» ρεμπέτιδων αποδοσμένη από τον Μ. Halpin στον τοίχο απέναντι από το καφενείο «λάκκος», κουρείο και Καφενείο της περιοχής, τοιχογραφία

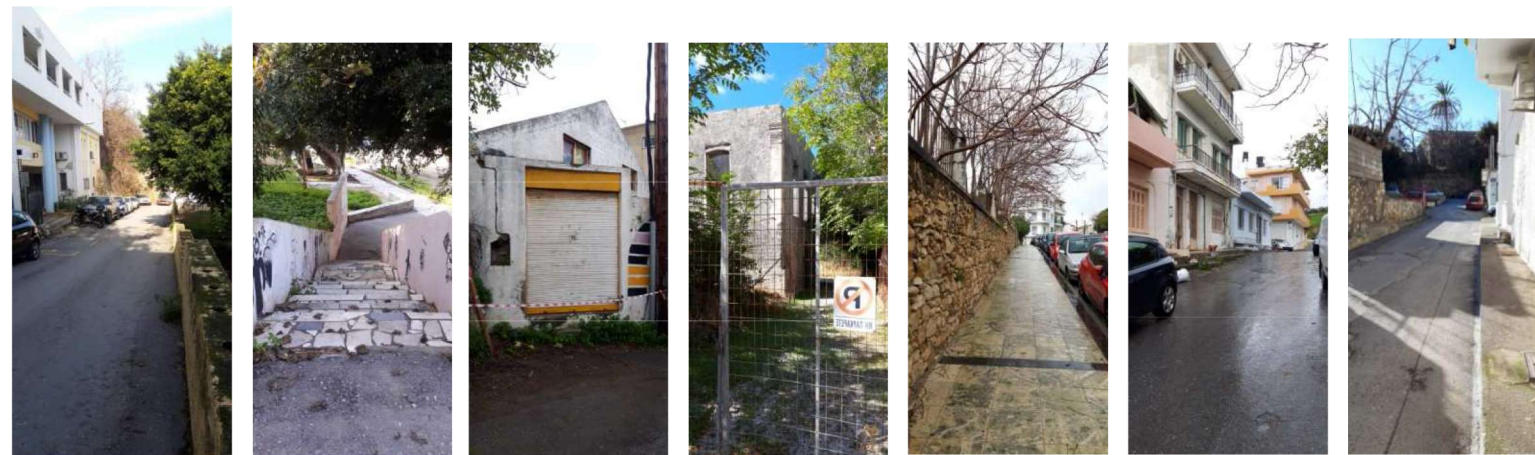
⁷ Αντίστοιχα παραδείγματα τέτοιων κινήσεων έχουμε δει και στην Αθήνα με χαρακτηριστικό σημείο αναφοράς το Γκάζι ή το Μεταξουργείο, με ότι διαφορές βέβαια υπάρχουν λόγω κλίμακας πόλης και υπερτοπικότητας χρήσεων.

⁸ Είναι σημαντικό να ειπωθεί εδώ ότι τίθεται έντονα και το ζήτημα της επικινδυνότητας από στατικής απόψεως των κτισμάτων που προκύπτει από την πολύχρονη παραμέληση από τους ιδιοκτήτες και την πολιτεία που τελικά επέβαλε την δράση της πολιτείας.

ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΠΑΝΑΝΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ: Όρια, Γειτνιάσεις, Ποιότητες

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ: ΓΕΙΤΝΙΑΣΕΙΣ

Τομπάζη (TOMY)

Πάρκο

Αθηναϊκή Αγορά

Βασιλογιώργη (ΝΔ γωνία)

Πλαστήρα (Κ. Είσοδος)

Σπιναλόγκας

Τομπάζη (τοιχίο)

B3. Όρια_ Γειτνιάσεις Ποιότητες

Το Πανάνειο, όπως έχει ήδη γίνει αναφορά βρίσκεται σε ένα ιδιαίτερα *κομβικό* και *μεταβατικό* σημείο της πόλης, όποτε και γειτνιάζει σε κάθε μέτωπο του οικοπέδου του με *διαφορετικές ποιότητες* του αστικού ιστού.

Με τη βοήθεια του *σχήματος* μπορούν να εντοπιστούν όλες οι *γειτνιάσεις* στα σύνορά του γηπέδου με την πόλη, καθώς και να αναγνωριστούν κάποια προαναφερθέντα στοιχεία της περιοχής, όπως οι κλίσεις και οι υψομετρικές διαφορές που δημιουργούν μια ιδιαίτερη συνθήκη στην περιοχή αλλά και στα όρια του οικοπέδου του Πανάνειου καθώς και οι διαφορές στην κλίμακα ή μεταξύ δομημένου και αδόμητου χώρου.

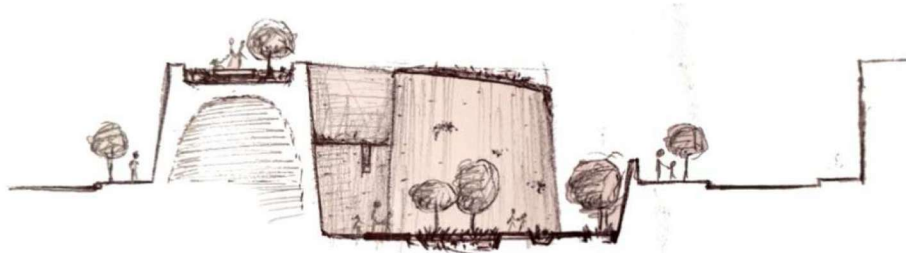
Έτσι, παρατηρείται σε πρώτη φάση μία διαφοροποίηση στην *εξωστρέφεια* του κτιρίου προς την πόλη που επηρεάζεται τόσο από την μορφολογία του εδάφους -με την κλίση του προς τα ΒΔ- όσο και από το γύρω δομημένο περιβάλλον και τα τοιχία στην περίμετρο του οικοπέδου.

Όποτε, προς το μέτωπό επί της οδού Πλαστήρα αναγνωρίζεται η πιο *ορατή* και αναγνωρίσιμη πλευρά του κτιρίου, η οποία γειτνιάζει και με τον υπερτοπικό άξονα κίνησης που συνδέει το σημείο με τον νέο αστικό ιστό, καθώς και με τα Ενετικά Τείχη και τις διάφορες πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες.

Αντίστοιχα, στο μέτωπό επί της οδού Σπιναλόγκας εντοπίζεται ένας τοπικός πλέον άξονας κίνησης που διατηρεί σε έναν βαθμό και υπερτοπικό χαρακτήρα λόγω της χωροθέτησης ανάλογων χρήσεων όπως το κτίριο ΤΟΜΥ (Τοπική Μονάδα Υγείας) στη συμβολή με την οδό Τομπάζη.

Συνεχίζοντας στο όριο επί της οδού Τομπάζη, συναντάται άλλο ένα σημαντικό μέγεθος ανοιχτό χώρο στη περιοχή ("Πάρκο" στο σχήμα) που αναμένεται, ωστόσο να δομηθεί. Επιπλέον στο ίδιο όριο βρίσκονται και τα εγκαταλειμμένα κτίρια της πρώην *Αθηναϊκής Αγοράς* ενώ το επίπεδο έδρασης του κτιρίου βρίσκεται περίπου έναν όροφο πάνω από το επίπεδο του δρόμου (αναλημματικός τοίχος).

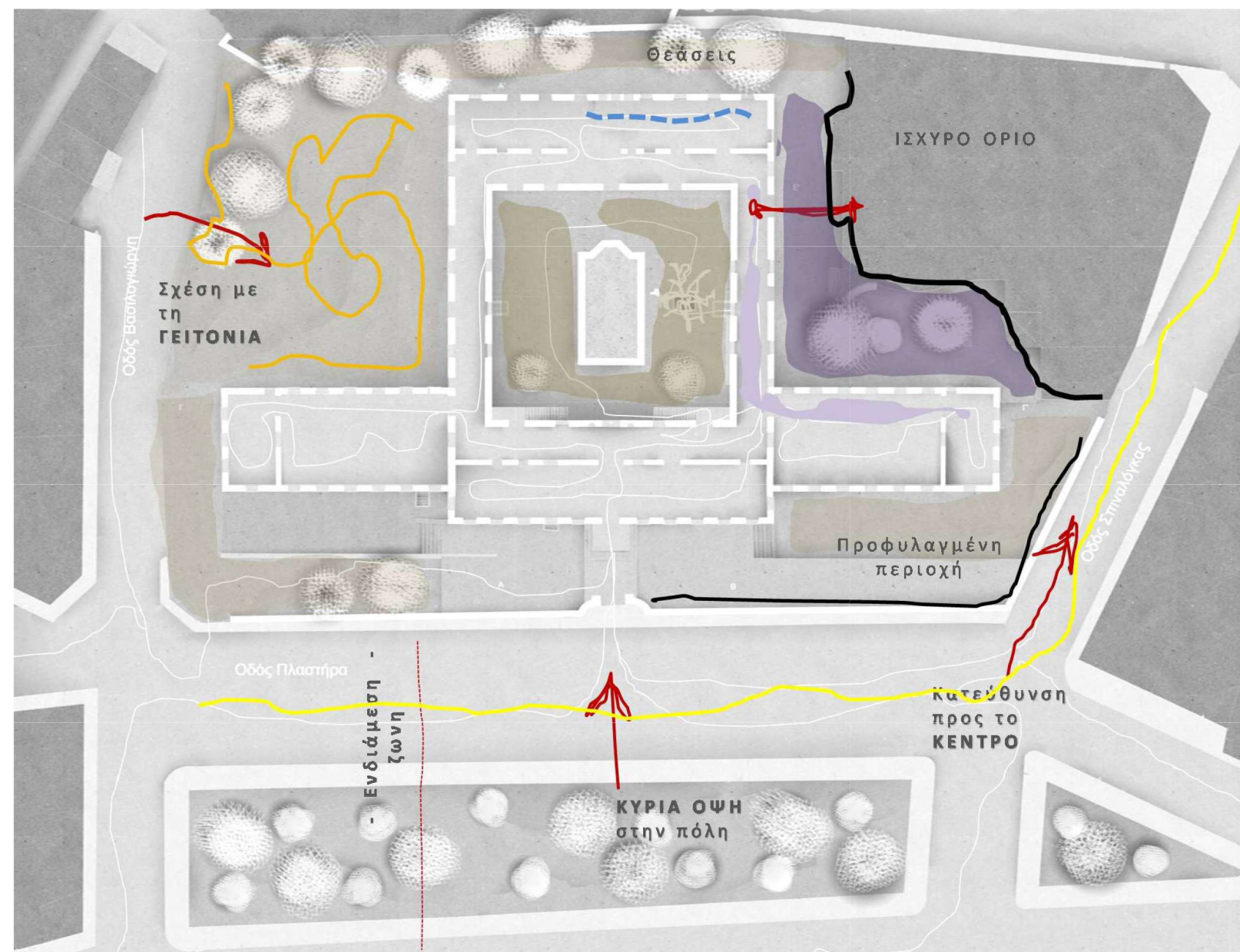
Τέλος επί της οδού Βασιλογιώργη εντοπίζεται ένας άξονας κίνησης που αφορά κατά κύριο λόγο την γειτονιά και φέρνει σε αντιπαράθεση την κλίμακα του πρώην νοσοκομείου με αυτήν των κατοικιών της γειτονιάς του "Λάκκου" με ενδιάμεσο στοιχείο τον μεγάλο ανοιχτό χώρο του οικοπέδου.

B3.1 Ενετικά Τείχη

Σε αυτό το σημείο γίνεται μια επιπλέον αναφορά στην Ενετική Οχύρωση που βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με το Πανάειο και πρέπει να αναφερθεί ως ένα σημαντικό σημείο για την περιοχή και τη ζωή που προσελκύει εκεί. Τα τελευταία χρόνια στις διάφορες πλατείες και στις πύλες που βρίσκονται κατά μήκος των τειχών συναντώνται μόνιμες εκθέσεις και χώροι που αξιοποιούνται ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες για πολιτιστικές εκδηλώσεις (συναυλίες, θέατρα, ομιλίες, κινηματογράφο). Έτσι το μνημείο έχει γίνει κτήμα της δημόσιας ζωής⁹ και αυτό έχει επηρεάσει και την σχέση της περιοχής με την πόλη, την επισκεψιμότητα και έχει αποδώσει ήδη μία πολιτιστική χροιά στην κατά τα άλλα οικιστική περιοχή του "Λάκκου".

Παράλληλα, στην κατεύθυνση της ανάδειξης του ιστορικού κέντρου έχουν πραγματοποιηθεί και συνεχίζουν να προγραμματίζονται έργα¹⁰ όπως οι πεζοδρομήσεις κύριων οδικών αξόνων του εμπορικού κέντρου δίνοντας προτεραιότητα και χώρο στον πεζό ή τον ποδηλάτη, αλλάζοντας με αυτό τον τρόπο γενικότερα το βίωμα της πόλης για τον κάτοικο και τον επισκέπτη στον κεντρικό τομέα της πόλης. Παραμένει, ωστόσο, το ζήτημα των αυτοκινήτων και της στάθμευσης που αποτελεί επί σειρά ετών πρόβλημα για το Ηράκλειο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΨΗ: Συνολική Ανάγνωση Ορίων, Ποιοτήτων και Δυναμικών

Πανάειο – Τείχη

Διαδρομή επί των τειχών
Οπτική επαφή – Φοίνικα

Θερινός Κινηματογράφος
"Πύλη Βηθλεέμ"

Πύλη "Κομμένο Μπεντένι"
Λ. Πλαστήρα - Υπεροπτική κίνηση

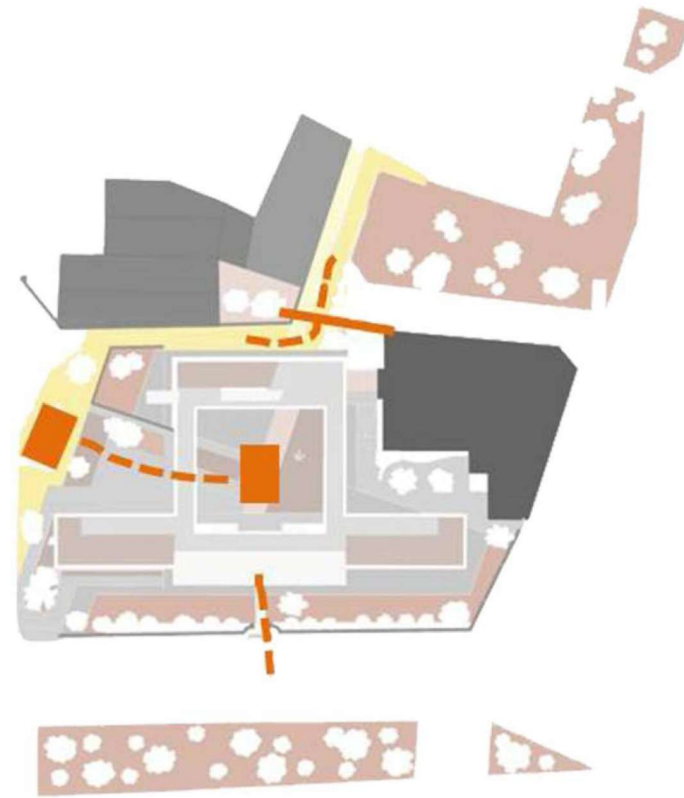

⁹ Αυτή η συνθήκη αναπτύχθηκε σαφώς σταδιακά ανά τα χρόνια με την εγκατάσταση αρχικά αθλητικών εγκαταστάσεων και πάρκων στις τάφρους, ή με το κηποθέατρο Ώσις (Μάνος Χατζιδάκις και Νίκος Καζαντζάκης) και πλέον με τον επανασχεδιασμό της επί των τειχών διαδρομής που θα αφορά πεζούς και ποδηλάτες.

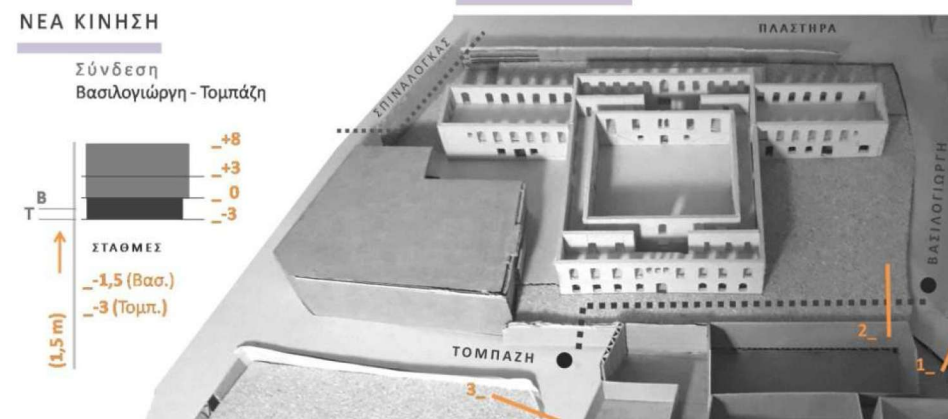
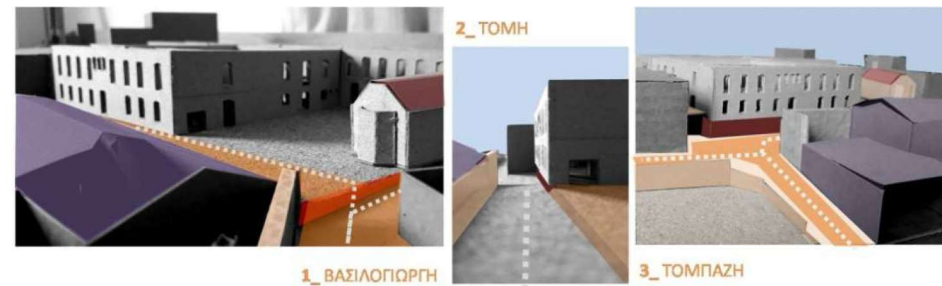
¹⁰ Στο πλαίσιο της εξυγίανσης του ιστορικού κέντρου έρχεται να προστεθεί και το ζήτημα των περιοχών κατοικίας προς μια κατεύθυνση ανάδειξης της πολιτισμικής ταυτότητας και των ποιοτικών χαρακτηριστικών των ιστορικών γειτονιών του Ηρακλείου.

B4. Προθέσεις_ Βασικές Κατευθύνσεις Θέματος

Η γενική κατεύθυνση της επανάχρησης έχει ήδη αποδοθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο και με βάση αυτή σε αυτό το σημείο παρατίθενται οι προθέσεις παρέμβασης στο υφιστάμενο κέλυφος, καθώς και στο γήπεδο που χωροθετείται αποδίδοντας πλέον χωρικά τις κινήσεις που θα αναδείξουν το Πανάνειο σε ένα λειτουργικό, ανοιχτό, προσβάσιμο κοινοτικό κέντρο.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

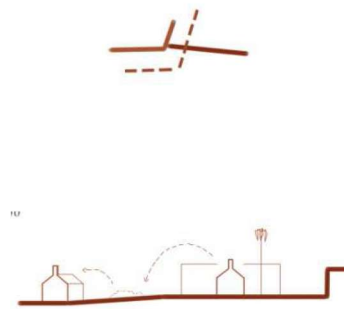

ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ ΒΑΣΙΛΟΓΙΩΡΓΗ - ΤΟΜΠΑΖΗ

B4.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

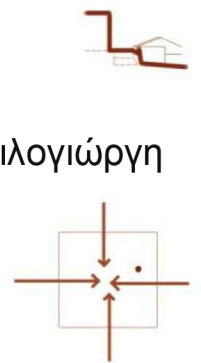
_Διάνοιξη πεζοδρόμου από Βασιλογιώργη προς Τομπάζη

- Διευκόλυνση διέλευσης στο επίπεδο της γειτονιάς
- Βελτίωση προσβασιμότητας και ορατότητας του Πανάνειου
- Δημιουργία Υπόγειου Χώρου (τρίτο επίπεδο) με χώρο στάθμευσης

_Μεταφορά εκκλησίας Αγ. Παντελεήμονα από Αίθριο επί Βασιλογιώργη

- Ανάδειξη Αίθριου σε Πυρήνα της σύνθεσης, ως σημείο συνάντησης και κόμβο κινήσεων (διατήρηση Φοίνικα)
- Εισαγωγή συνδετικού στοιχείου μεταξύ γειτονιάς και κτιρίου στο όριο επί Βασιλογιώργη (λογική πλατώματος-εκκλησίας)

_Διατήρηση και Ενίσχυση ανοιχτού - πράσινου χώρου

- Πάρκο επί Βασιλογιώργη
- Βατό Δώμα με φύτευση

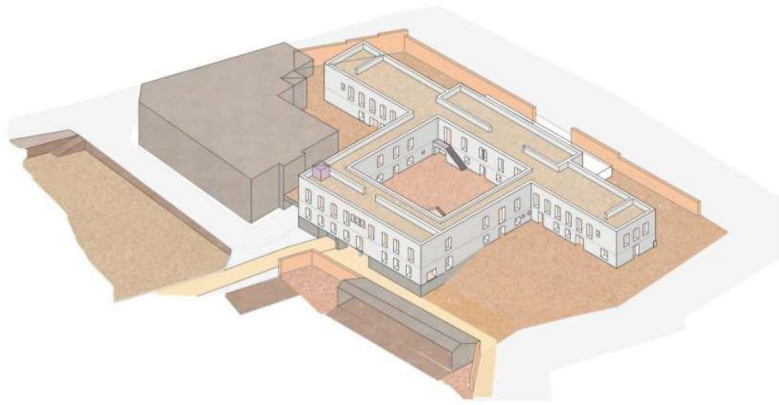

_Δημιουργία Γεφύρας στην είσοδο επί της οδού Πλαστήρα

- Νοηματοδότηση της εισόδου και υπογράμμιση της έννοιας της μεταβατικότητας από τον αστικό ιστό (υπερτοπικός οδικός άξονας //τείχη, γειτονιά) στο κτίριο (σηματοδοτώντας παράλληλα και την μετάβαση από την πρώτη λειτουργική φάση του κτιρίου ως Νοσοκομείο, στην μακρά περίοδο εγκατάλειψης του καταλήγοντας στην νέα μορφή του κτιρίου μετά την επανάχρηση ως μία εννοιολογική και χωρική ιστορική αφήγηση των φάσεων του)

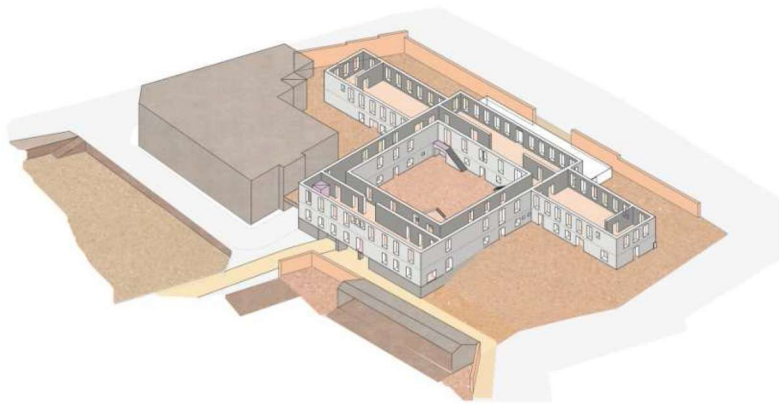

ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟ – Ορατό - Μυστήριο / ΠΡΑΣΙΝΟ - Ανοιχτό - Πάρκο / ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ - Ποιότητες (κλειστό - ανοιχτό) / ΑΠΟΔΟΣΗ - Γειτονία - Πόλη (κάτοικος – επισκέπτης)

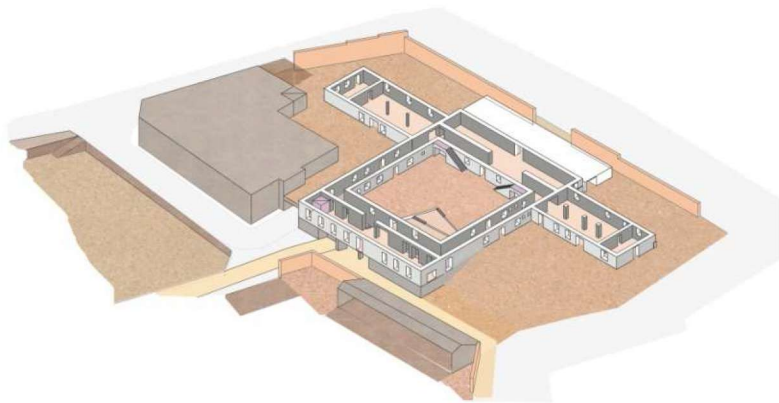
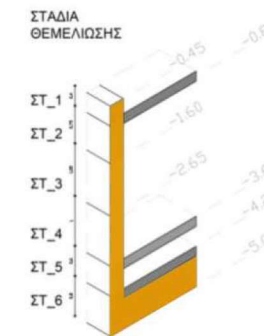
B4.2 ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΤΙΡΙΟ

Η λογική των επεμβάσεων στο κτίριο έγκειται κατά βάση στην αποκατάσταση του με ήπιες μεθόδους παρέμβασης. Τα υλικά που προτείνονται έχουν επιλεγεί σύμφωνα με τα ήδη χρησιμοποιούμενα (πέτρα, σκυρόδεμα) επηρεασμένα και από τη φυσιογνωμία του τόπου και την τοπική φιλοσοφία δόμησης (επίχρισμα με χρώμα). Τα νέα δομικά στοιχεία που προστίθενται, ώστε να εξυπηρετείται η προτεινόμενη λειτουργικότητα του συγκροτήματος χαρακτηρίζονται από διαφοροποίηση στο υλικό, οπότε γίνεται εμφανές σε πια σημεία γίνονται οι νέες παρεμβάσεις. Αντίθετα με τη λογική των ήπιων επεμβάσεων στο υπάρχον κέλυφος προτείνονται και έντονες παρεμβάσεις στο γήπεδο όπως η πεζοδρόμηση, η ειδική κατασκευή Θεμελίωσης (Υπόγειο) και η μεταφορά εκκλησίας του Αγ. Παντελεήμονα.

Οι επεμβάσεις στο σύνολο τους (αποκατάσταση / νέες κατασκευές)

- **Ειδική κατασκευή Υπογείου με τη μέθοδο των “ντουλαπιών”**
(τμηματική θεμελίωση, σκυρόδεμα)
- **Ενίσχυση αποκατάσταση ή αντικατάσταση πλακών**
(οπλισμένο σκυρόδεμα, τσιμεντοκονία)
- **Στέγαση με δώμα των Πτερύγων και του Διαδρόμου**
(οπλισμένο σκυρόδεμα)
- **Εσωτερικές Κλίμακες από το υπόγειο, στο ισόγειο έως τον όροφο**
(χυτό υλικό με εμφανή σκύρα)
- **Μεταλλική κατασκευή στο Αίθριο που οδηγεί στο δώμα**
- **Ανελκυστήρας, εξωτερικά του κτιρίου με μικρές γέφυρες σύνδεσης με τις στάθμες**
(μεταλλική κατασκευή)
- **Γέφυρα Εισόδου**
(μεταλλική κατασκευή)

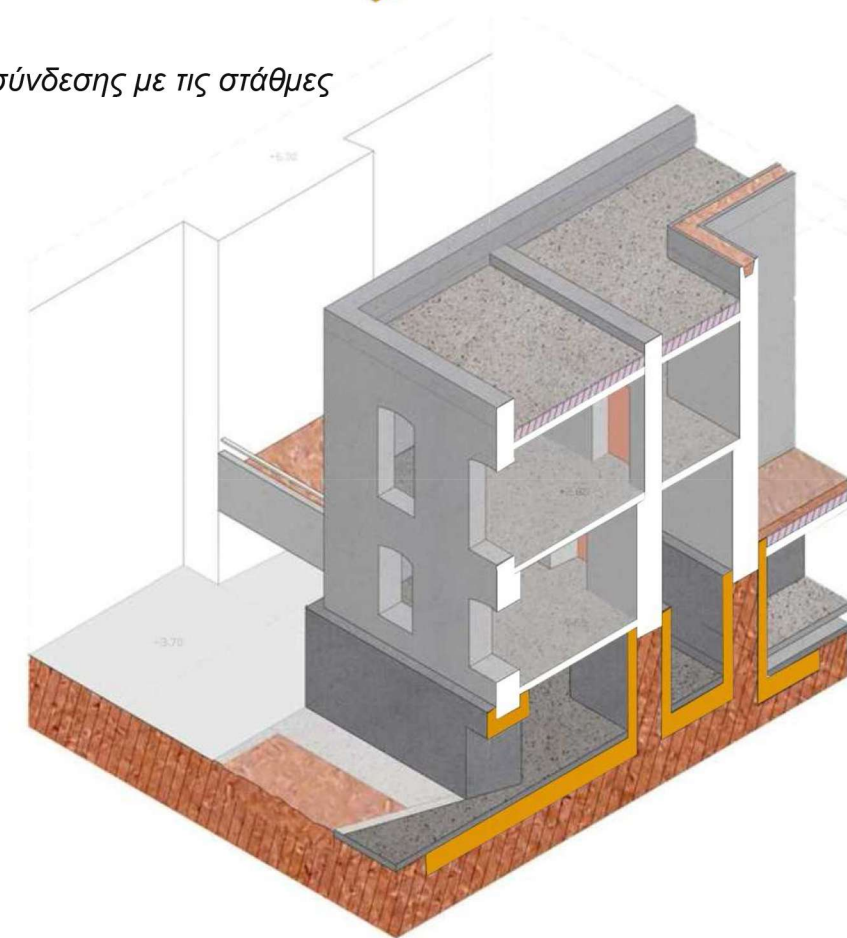
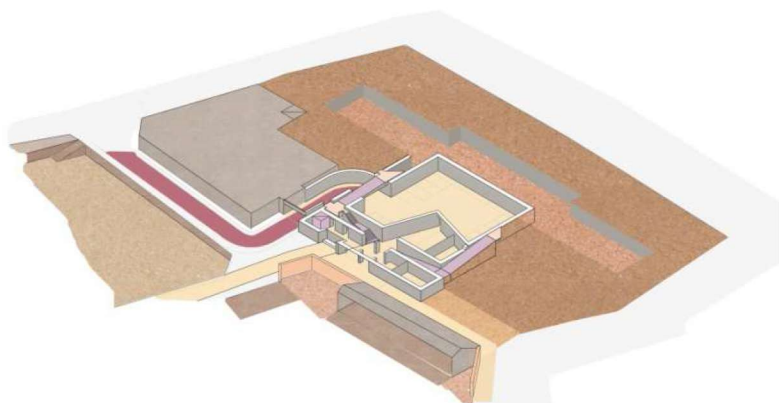
Υλικότητα I Φιλοσοφία Αποκατάστασης

Υπάρχουσα Τοιχοποιία I Έγχρωμος Σοβάς

Νέα Τοιχοποιία I Σκυρόδεμα με χρώμα και εμφανή σκύρα

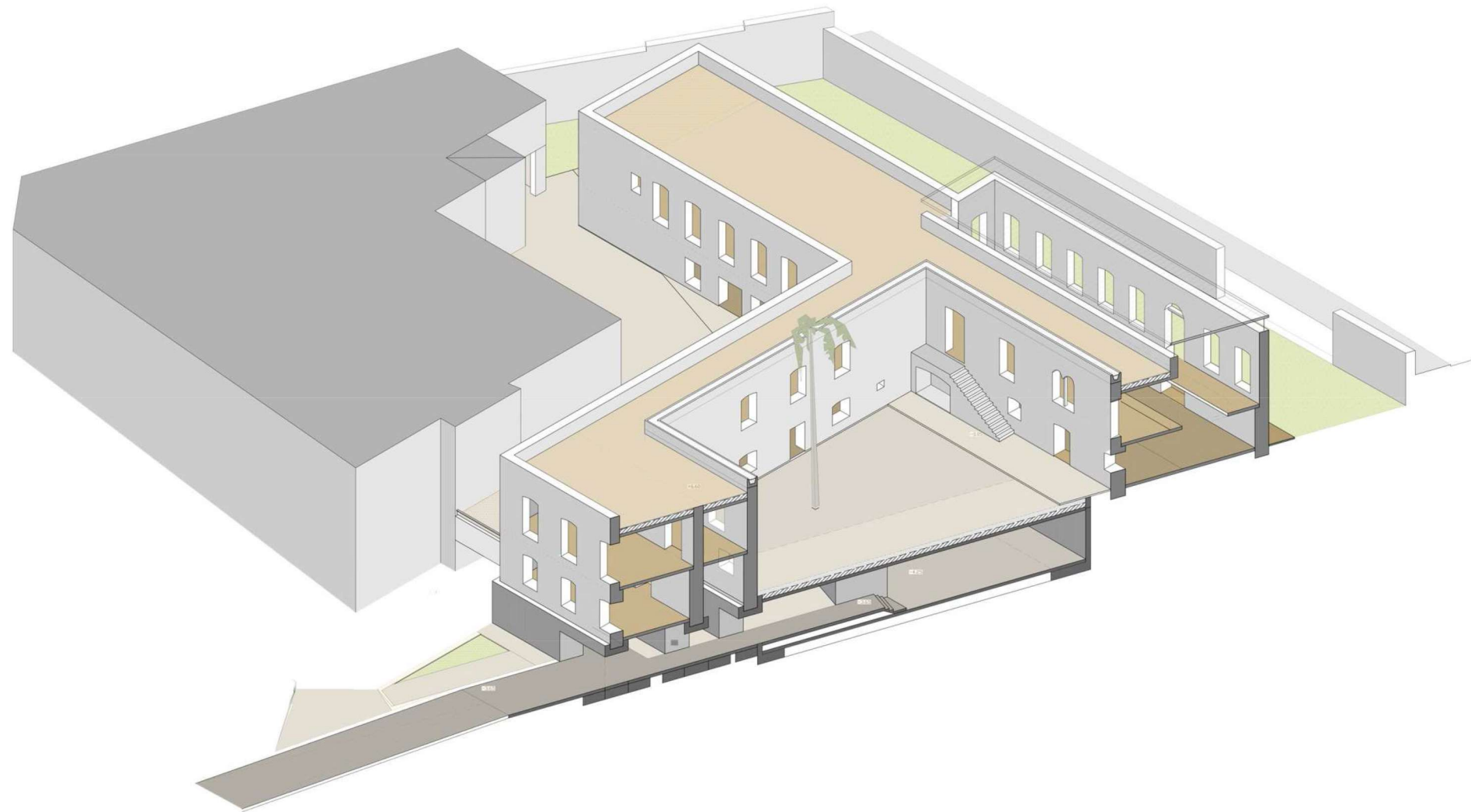
Νέες Κατασκευές I Μέταλλο με χρώμα

Στέγαση I Πλάκα από οπλισμένο Σκυρόδεμα

Οικοδομική Τομή: Θεμελίωση Υπογείου (μέθοδος “ντουλαπιών”)

Ανάπτυγμα Οριζόντιων Τομών ανά στάθμη

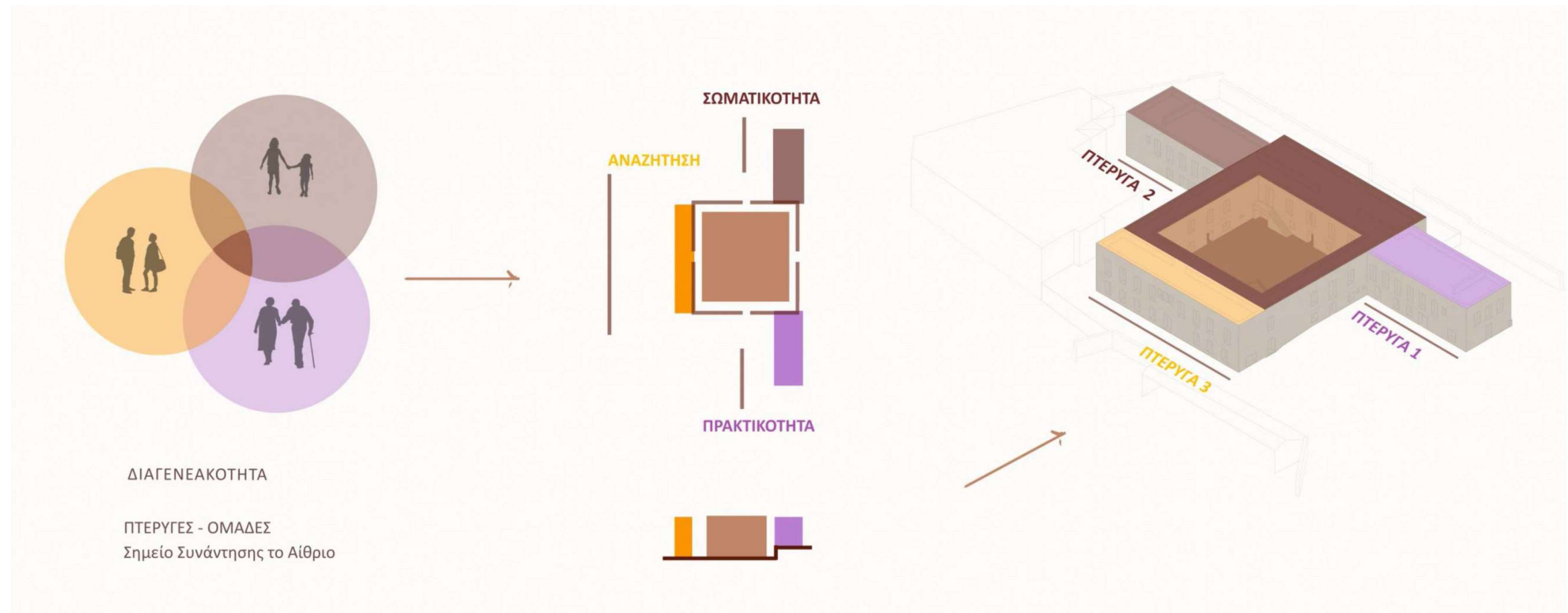
Αξονομετρική αναπαράσταση Τομής πάνω στη
διαγώνια χάραξη όπου διακρίνεται ο
πεζόδρομος στη στάθμη του Υπογείου, η
θεμελίωση και πως λειτουργεί σε σχέση με το
υπάρχον κέλυφος και το Αίθριο καθώς και οι
χώροι Εισόδου και η Πτέρυγα 3.

Γ. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ

ΩΣ ΈΝΑ

ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Γ1. Λειτουργικό Πρόγραμμα / Χρήσεις

Η επιλογή των χρήσεων και γενικότερα την φιλοσοφίας λειτουργίας του Πανάνειου που προτείνεται προκύπτει τόσο από την ίδια τη φυσιογνωμία της περιοχής όσο και από την επιλογή της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και συνύπαρξης των κατοίκων με παραγωγικό τρόπο. Όπως φάνηκε ήδη από την ανάλυση το κτίριο βρίσκεται σε μια γειτονία των αντιθέσεων που συγκεντρώνει πολλά διαφορετικά ερεθίσματα, ανθρώπους και καθημερινότητες, που βρίσκεται στο επίκεντρο κοινωνικών πρωτοβουλιών και κυρίως βρίσκεται έντονα σε μία δυναμική κατάσταση επαναπροσδιορισμού σε σχέση με τη φυσιογνωμία της και τη θέση της στην πόλη. Όλη αυτή η πληροφορία που σωρεύεται στην περιοχή, τόσο στο υλικό κομμάτι της όσο και στο έμπυχο μπορεί να γίνει δίαυλος στην ενίσχυση μιας σχέσης αλληλεπίδρασης και μάθησης μέσα από την κατανόηση της διαφορετικότητας και της σημασίας της για την ατομική και κοινωνική ανάπτυξη κάθε ατόμου.

Έτσι, ορίζεται ως στόχος το Πανάνειο να μπορεί να λειτουργήσει ως ένας χώρος οικείος και προσίτος για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής και να αποτελέσει μια εύπλαστη δομή έκφρασης των αναγκών και των αναζητήσεων τους. Επιλέχθηκε λοιπόν, το πρόγραμμα χρήσεων και λειτουργίας να δομηθεί γύρω από βασικές γενικές κατευθύνσεις στο πλαίσιο του ευ-ζην και της ολικής ανάπτυξης του ατόμου, που στοχεύουν στην εξασφάλιση χώρων ευπροσάρμοστων σύμφωνα με τις διαθέσεις των χρηστών.

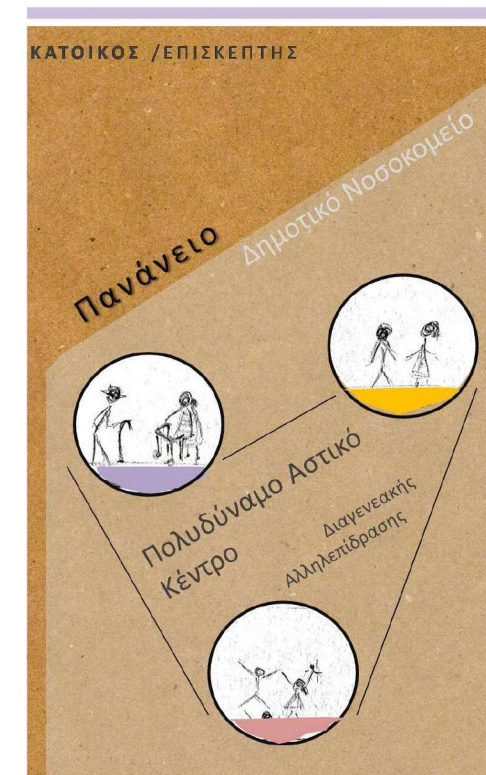
Πιο συγκεκριμένα, ως παράγοντες στη διαμόρφωση του γενικού αυτού πλαισίου είναι η φύση του ανθρώπου και οι αλλαγές στις ανάγκες του στη διάρκεια της ζωής του αλλά και η σταθερά της μάθησης της κοινωνικοποίησης που τον ακολουθούν δια βίου.

Εδώ εισάγεται και ο όρος της **διαγενεακότητας**, που ετυμολογικά σημαίνει: *αυτό που συμβαίνει ανάμεσα στις γενεές (σημερινή, προηγούμενη ή επόμενη) ή τις αφορά*. Ωστόσο, ένας ορισμός πιο κατατοπιστικός σχετικά με την διαγενεακή προσέγγιση είναι ο εξής: *Η διαγενεακή πρακτική στοχεύει στο να φέρνει τους ανθρώπους κοντά μέσα από στοχευμένες και αμοιβαία επωφελείς δραστηριότητες που προάγουν την καλύτερη κατανόηση και τον σεβασμό μεταξύ των γενεών και συμβάλλουν στη δημιουργία πιο συνεκτικών κοινοτήτων. Η διαγενεακή πρακτική είναι χωρίς αποκλεισμούς, βασιζόμενη στους θετικούς πόρους που έχουν να προσφέρουν οι νεώτεροι και οι μεγαλύτεροι ο ένα στον άλλο και στους άλλους γύρω τους¹¹.*

Η επιλογή αυτής της κατεύθυνσης δεν είναι τυχαία, καθώς, όπως φάνηκε ήδη από την ανάλυση η περιοχή του λάκκου είναι και υπήρξε ένα σημείο “συνάντησης”, ένας κόμβος αλληλεπίδρασης με διάφορους τρόπους. Εκεί αποτυπώνεται ανάγλυφα η ιστορία (τείχη-όριο στο νέο και παλιό Ηράκλειο), περνά από τον σύγχρονο αστικό ιστό σε μια άλλη όψη του Ηρακλείου, αυτή της παλιάς πόλης. Το ίδιο ανάγλυφα αντικατοπτρίζεται και η κοινωνική και οικονομική διαστρωμάτωση με τις ταπεινές κατοικίες και τα ερείπια δίπλα σε σύγχρονα κτίσματα (υποβαθμισμένη περιοχή-προσφυγικής κατοικίας που αρχίζει να εκσυγχρονίζεται). Τέλος χαρακτηρίζεται εξίσου και από τις δύο φάσεις ζωντανίας της περιοχής : ως γειτονιάς – περιοχής κατοικίας και ως αξιοθέατου και τόπου διασκέδασης. Η ποικιλομορφία αυτή φαίνεται καθαρά και στις γειτνιάσεις του οικοπέδου με τις διαφορετικές ποιότητες και σχέσεις που έχουν με τη γειτονιά και την πόλη. Ακόμα και η γεωμορφολογία της περιοχής με τις έντονες κλίσεις, το άναρχο ρυμοτομικό, τα αδιέξοδα, την άναρχη στάθμευση (αφορά ολόκληρη την πόλη του Ηρακλείου) συμβάλλουν στην πολυμορφική εικόνα της περιοχής και επηρεάζουν σαφώς τις επιλογές του λειτουργικού προγράμματος. Στη λογική, λοιπόν, του διαγενεακού -που αφορά κάθε γενιά, κάθε πολίτη (κάτοικο, επισκέπτη), κάθε φύλο κοκ- η κατευθύνσεις που επιλέχθηκαν ως προς τη λειτουργία, τις χρήσεις και τις επεμβάσεις συνηγορούν στην προσπάθεια αυτής της συνύπαρξης και πως αυτή μπορεί να λειτουργήσει δυναμικά με τον χώρο και το κτίριο του Πανάνειου.

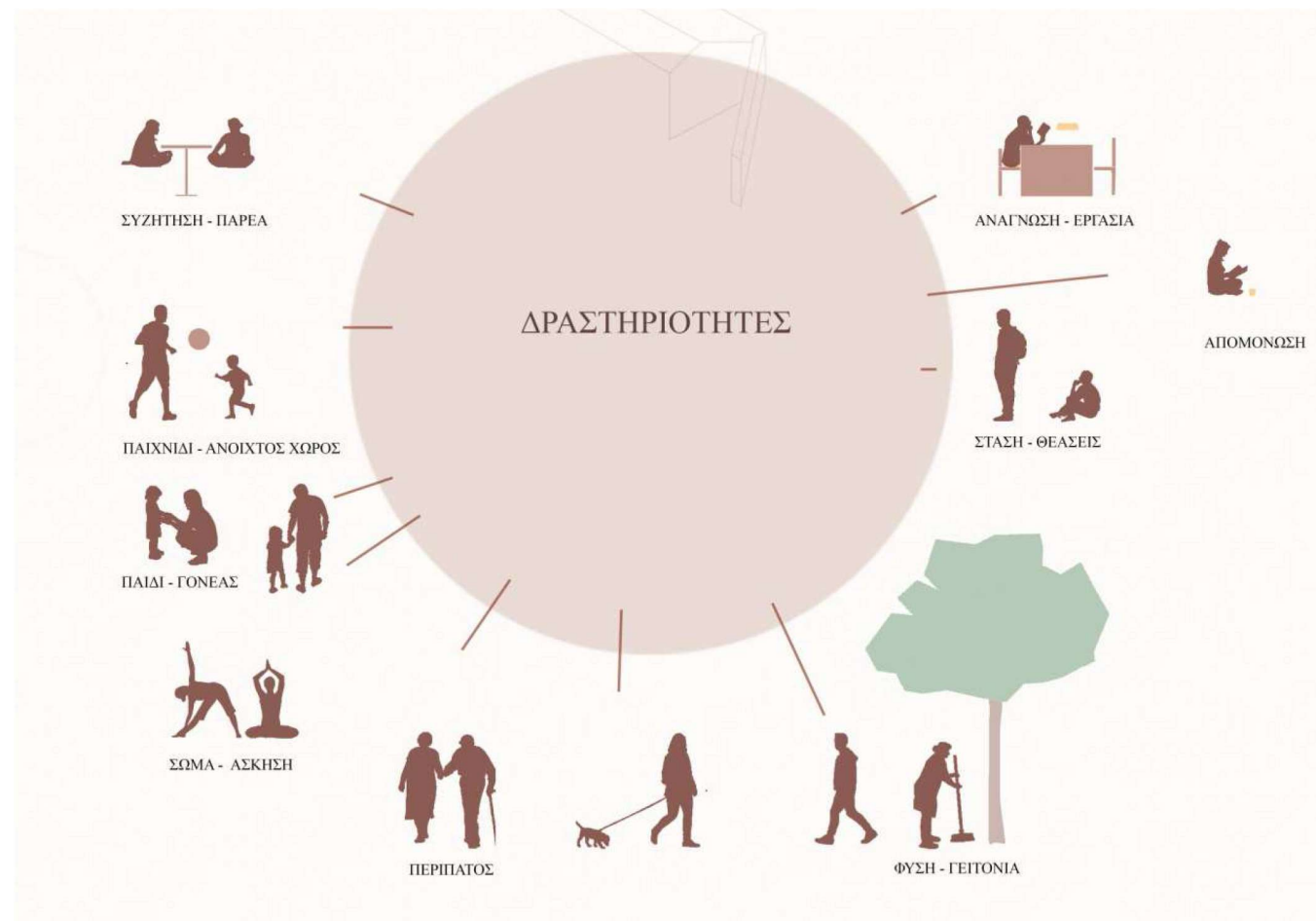
Να σημειωθεί ότι η ηλικία αξιοποιήθηκε ως ένα εργαλείο για την περιγραφή των αναγκών και των δυνατοτήτων των ατόμων, χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι γίνεται μέσο κοινωνικής διάκρισης και διαχωρισμού αλλά το αντίθετο, αφού μέσα από την κατανόηση των ορίων και των αλλαγών που επιφέρει γίνεται μέσο συμπερίληψης της διαφορετικότητας και του μια αποκλεισμού λόγω φυσικών περιορισμών. Το ίδιο ισχύει και για την κοινωνική διαστρωμάτωση που επίσης χαρακτηρίζει την περιοχή με τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα να υπερισχύουν γεγονός που αποτελεί θετικό παράγοντα, καθώς η αμεσότητα στην επικοινωνία, οι γειτονικές σχέσεις που ήδη υπάρχουν, η απλότητα - όχι απλοϊκότητα- είναι από μόνα τους στοιχεία-καταλύτες που ενισχύουν την κοινωνική αλληλεπίδραση με απελευθερωτικό τρόπο αναλογιζόμενοι τα σύγχρονα κοινωνικά πρότυπα.

¹¹ *Intergenerational practice aims to bring people together in purposeful, mutually beneficial activities which promote greater understanding and respect between generations and contributes to building more cohesive communities. Intergenerational practice is inclusive, building on the positive resources that the younger and older have to offer each other and those around them. (Beth Johnson Foundation, 2009)*

Διαγραμματική απεικόνιση αρχικών προσεγγίσεων σε σχέση με το λειτουργικό πρόγραμμα:

Προσβασιμότητα στον κάτοικο και τον επισκέπτη, σε όλες τις ηλικιακές ομάδες με σκοπό την μεταξύ τους επικοινωνιακή αλληλεπίδραση στο πλαίσιο ενός αστικού “ανοιχτού” κέντρου.

Γ1.1 ΧΡΗΣΕΙΣ - ΠΤΕΡΥΓΕΣ ΑΝΑ ΕΠΙΠΕΔΟ

Μετά τις βασικές επιλογές, ώστε το κτίριο να είναι προσβάσιμο και λειτουργικό, οι χρήσεις προσδιορίζονται με στόχο τη συμφιλίωση των διαφορετικών γενεών μέσα από μια διαδικασία συνύπαρξης και μεταβίβασης εμπειριών και γνώσεων που μπορούν (ή απαιτούν) να συμπεριλάβουν τη συμμετοχή κάθε γενιάς (άτομα σε μεγαλύτερη ηλικία, παιδιά, νέοι).

Ταυτόχρονα, αναγνωρίζονται δύο διαφορετικές δυναμικές στη διαδικασία μάθησης, που έχει γίνει προσπάθεια να ενταχθούν εξίσου στο λειτουργικό πλαίσιο του Πανάνειου και αυτές είναι η *ατομική* και η *ομαδική*. Έτσι, στην πρώτη περίπτωση δίνεται η δυνατότητα στο άτομο να εστιάσει στον εαυτό του και στην προσωπική του διερεύνηση (ανάγνωση / απομόνωση / περισυλλογή / εργασία / περιπλάνηση). Αντίθετα, στην περίπτωση των ομαδικών δράσεων δίνεται έμφαση στη δυναμική της συλλογικότητας και της μεταλαμπάδευσης γνώσεων από άτομο σε άτομο, από γένια σε γένια (κουζίνα - κήπος – φύτευση / παρέα μουσική- φαγητό/ άθληση / παιχνίδι).

ΥΠΟΓΕΙΟ

Π_ 3: Καφέ -Βιβλιοθήκη-Εκθεσιακός Χώρος

Χώρος προσβάσιμος από τον πεζόδρομο που βγαίνει στην κάτω αυλή, λειτουργεί ανεξάρτητα από το υπόλοιπο κτίριο ως μικρό καφέ και πολυχώρος.

Αίθριο: Χώρος Προβολών / Διαλέξεων

Χώρος στάθμευσης ΙΧ / και ποδηλάτων (9 και 10 θέσεων)

ΙΣΟΓΕΙΟ

Π_ 1: Καφενείο / Κουζίνα

Χώρος που λειτουργεί ως καφενείο, μουσικός χώρος, ανοιχτή κουζίνα και χώρος γαστρονομικού πειραματισμού. Έχει άμεση σχέση με την αυλή επί της οδ. Βασιλογιώργη και με την εκκλησία (σχέση πλατεία –καφενείο)

Π_ 2: Απασχόληση και Ψυχολογική στήριξη Παιδιού- Γονέα
Χώρος που λειτουργεί ως δημιουργική απασχόληση για το παιδί, με μικρή βιβλιοθήκη και χώρο κατασκευών ενώ παρέχει και χώρο συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης γονέα-παιδιού.

(δίπλα στο Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας)

Π_ 3: Βιβλιοθήκη –Αναγνώστηριο

Χώρος με άμεση συσχέτιση με τον αντίστοιχο του στο όροφο. Με αφορμή τη βιβλιοθήκη σκοπός είναι να δημιουργηθεί μια ατμόσφαιρα περισυλλογής και ερευνητικής απομόνωσης, ένα δημιουργικό περιβάλλον όπου ο επισκέπτης μπορεί να αφοσιωθεί στις σκέψεις ή την εργασία του, να εμπνευστεί.

Αίθριο: Σημείο συνάντησης / Κόμβος κίνησης

ΟΡΟΦΟΣ

Π_ 1: Εργ_1 Οικοκυρικά-Κατασκευές

Χώρος που λειτουργεί δίνοντας έμφαση στην πρακτική - την τεχνική κατασκευής στην έκφραση τη συνεργασία, τη μάθηση μέσα από τη δημιουργία αντικειμένων ή την απόκτηση πρακτικών γνώσεων. Προτείνονται μαθήματα κοπτικής ραπτικής, κατασκευές και χειροτεχνίες με αφορμή τις ανάγκες της καθημερινότητας.

Π_ 2: Εργ_2 Φυσική κατάσταση / Πνεύμα

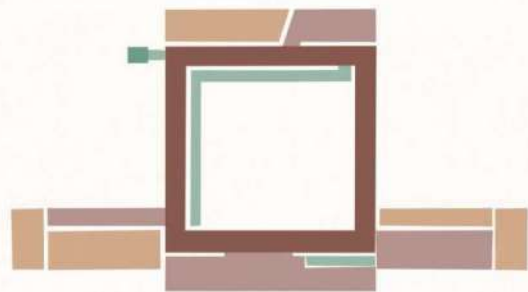
Χώρος που λειτουργεί δίνοντας έμφαση στην άσκηση και τη σύνδεση με το σώμα μέσα από ομαδικά προγράμματα όπως χορού ή θεατρικό παιχνίδι.

Π_ 3: Βιβλιοθήκη- Αναγνώστηριο

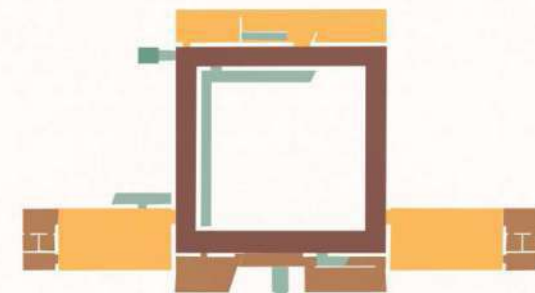
Χώρος που λειτουργεί ως βιβλιοθήκη και αναγνώστηριο, συνδέεται με το ισόγειο μέσω εσωτερικής κλίμακας. Σε αυτό το επίπεδο δίνεται έμφαση στη λειτουργία του αναγνώστηριου, αφού τόσο το ύψος όσο και η θέση σχετίζονται με την βέλτιστη θέαση προς την πόλη.

ΔΩΜΑ

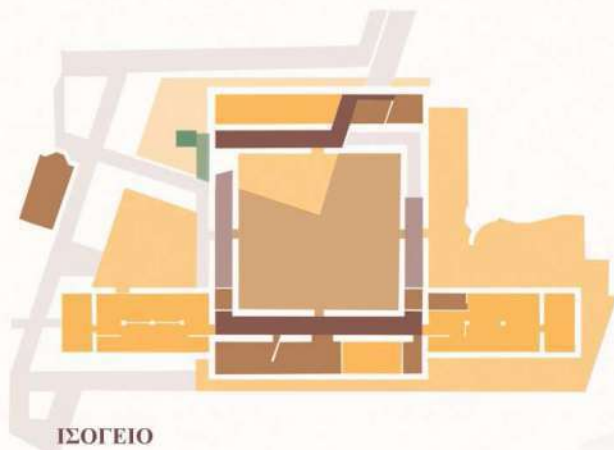
Στο δώμα η πρόσβαση γίνεται είτε από τις κλίμακες που βρίσκονται μπροστά στην Πτέρυγα 3 και στον χώρο της Εισόδου ή μέσω του ανελκυστήρα.

ΛΩΜΑ

ΟΡΟΦΟΣ

ΙΣΟΓΕΙΟ

ΥΠΟΓΕΙΟ

ΑΝΑΠΤΥΓΜΑ ΟΡΟΦΩΝ
ΧΡΗΣΕΙΣ - ΚΙΝΗΣΗ ΑΝΑ ΣΤΑΘΜΗ

Οπότε έχοντας 3 Πτέρυγες (Π_1, Π_2, Π_3) των δύο ορόφων με επιπλέον τον υπόγειο χώρος που είναι ημι-ανεξάρτητος οι χρήσεις αναπτύσσονται όπως φαίνεται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

Γ1.2 Οργάνωση χρήσεων / Διάγραμμα Κίνησης

Η κίνηση στο κτίριο οργανώνεται με βάση τον *οριζόντιο* και τον *κατακόρυφο* άξονα με την εξής λογική:

Οριζόντια κίνηση

- Υπόγειο - Ισόγειο - Όροφος

Σε κάθε στάθμη η κίνηση ορίζεται σε τμήματα ή σε ολόκληρο τον εσωτερικό περιμετρικό διάδρομο γύρω από το αίθριο, ενώ παράλληλα ως κέντρο αναφοράς παραμένει το αίθριο →

Κατακόρυφη κίνηση

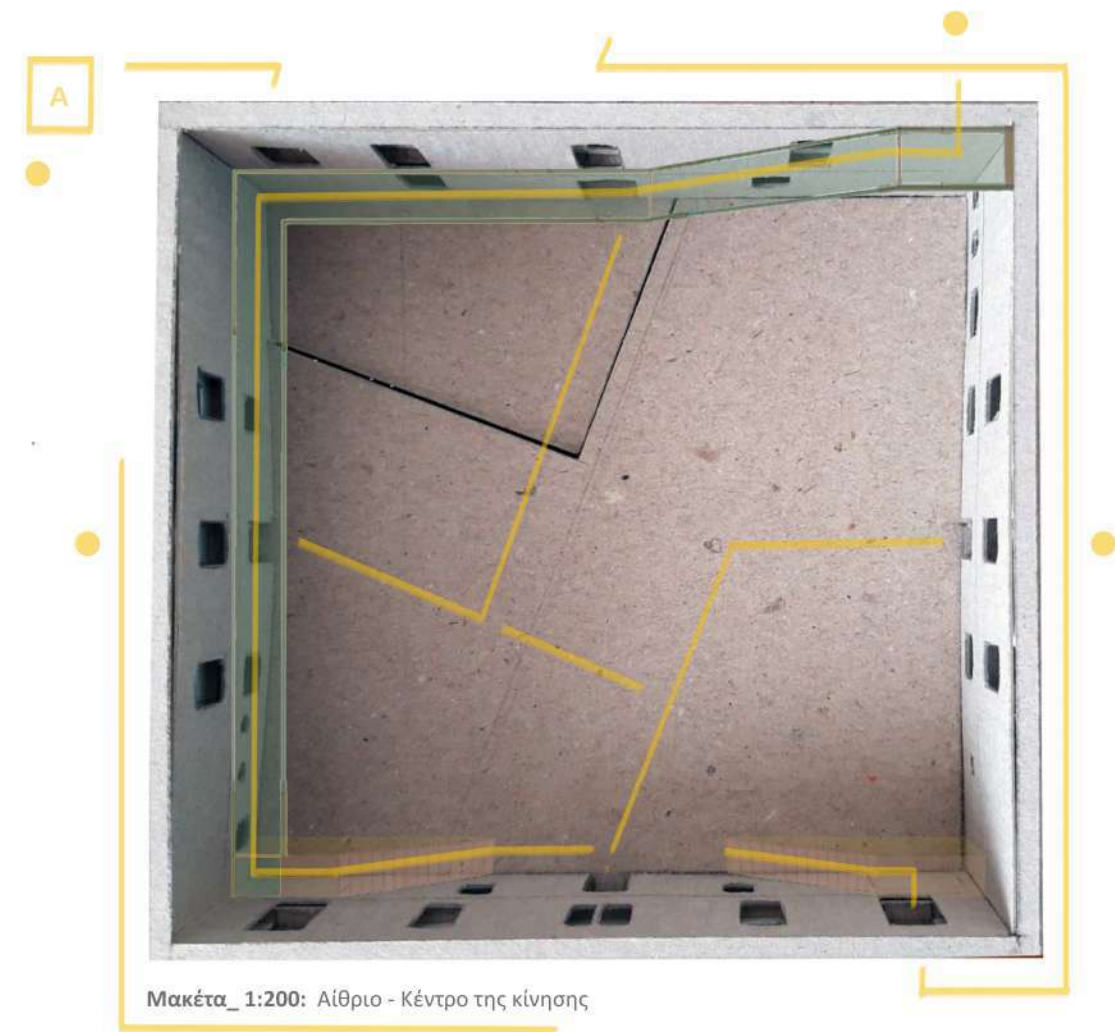
- Ασανσέρ
- Κλιμακοστάσια
- Μεταλλική κατασκευή - μπαλκόνι

Σε κάθε περίπτωση οι κατακόρυφες συνδέσεις λειτουργούν συνεκτικά με τις κινήσεις περιμετρικά του αίθριου ↑, είτε εσωτερικά του κτιρίου μέσω του διαδρόμου, είτε με τον ίδιο τον χώρο του αίθριου που αποτελεί κομβικό σημείο κινήσεων.

→ ΑΝΑΠΤΥΓΜΑ ΟΡΟΦΩΝ

Οργάνωση Κινήσεων: με σκούρο καφέ χρώμα εντοπίζονται οι εσωτερικές κινήσεις σε κάθε όροφο ενώ με τον ανοιχτότερο τόνο του υπογραμμίζονται οι εξωτερικές κινήσεις.

Οργάνωση Χρήσεων: με πορτοκαλί χρώμα σηματοδοτούνται οι χώροι κύριων χρήσεων, ενώ με το ανοιχτό καφέ οι επικουρικοί σε αυτούς χώροι, δευτερευουσών χρήσεων.

Μακέτα_ 1:200: Αίθριο - Κέντρο της κίνησης

ΚΙΝΗΣΕΙΣ

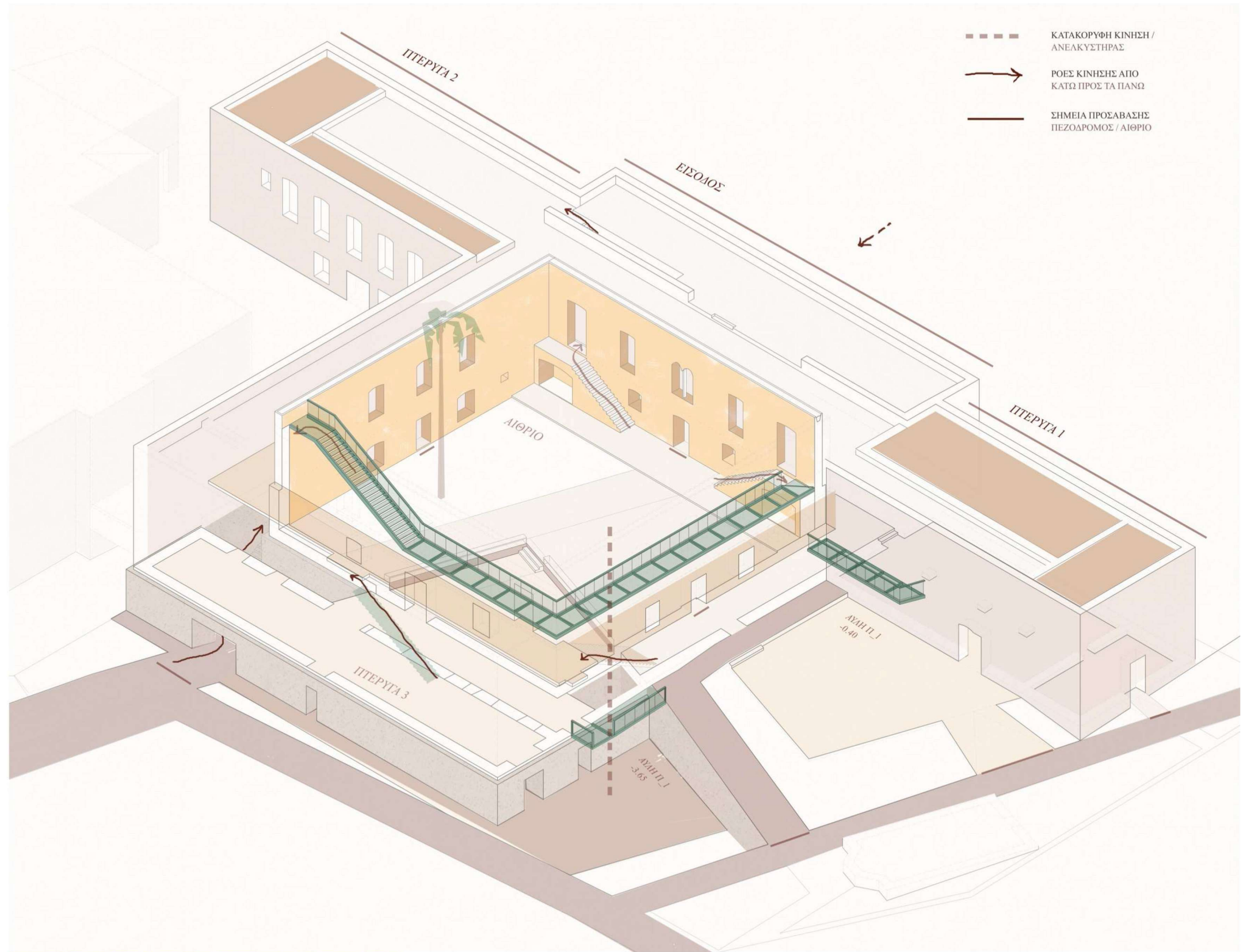
ΣΗΜΕΙΑ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ

Μακέτα_ 1:200 Όψη Τομπάζη - Βασιλογιώργη

↓

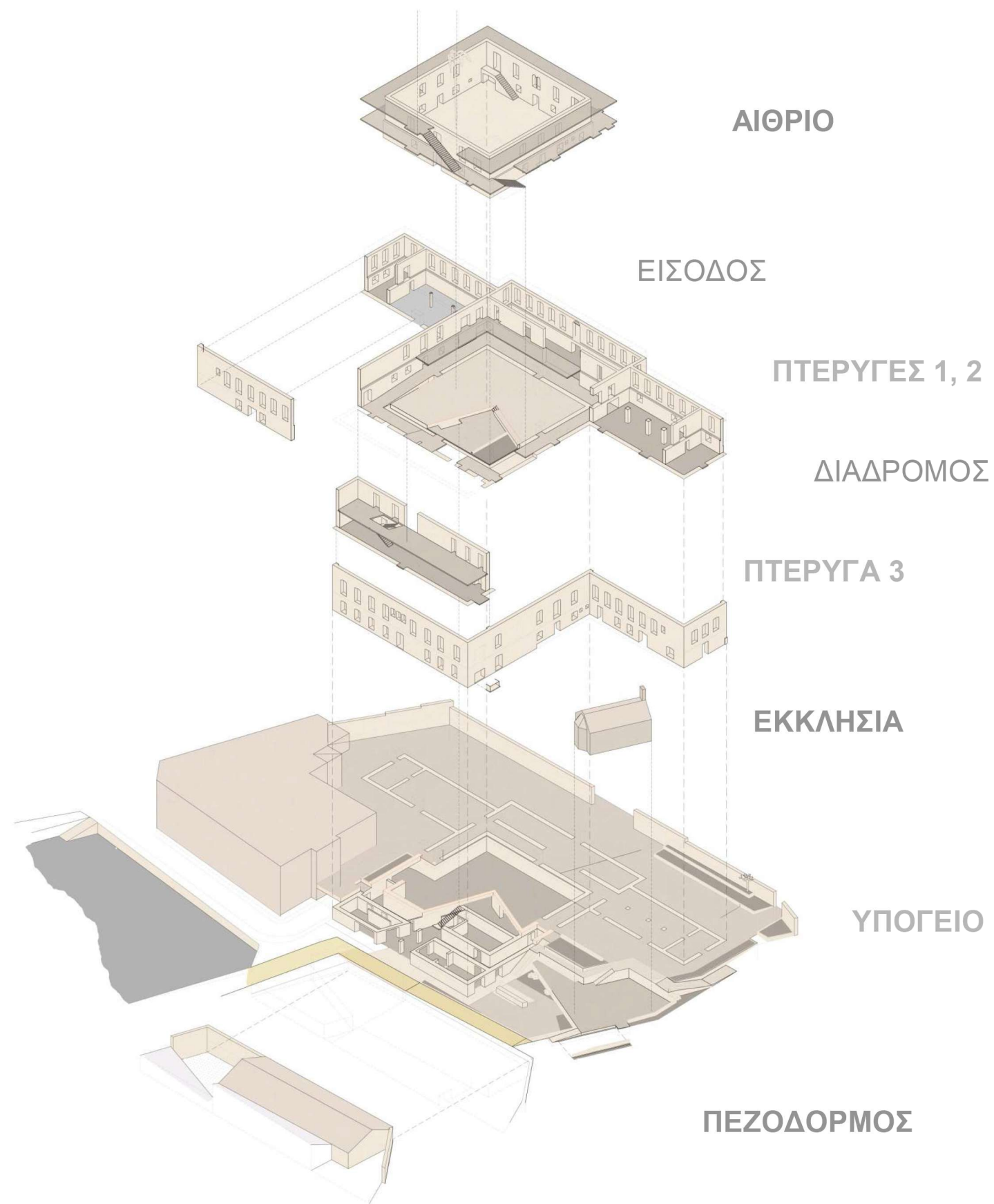
Διαγραμματική αναπαράσταση του Διαγενεακού Κέντρου, όπου αναγνωρίζονται οι κατακόρυφες και οριζόντιες κινήσεις και συνδέσεις, τα σημεία πρόσβασης στο κτίριο και στις Πτέρυγες και η σχέση τους με τον εξωτερικό χώρο, τα πλατώματα και την δημόσια κίνηση.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ - ΚΙΝΗΣΗΣ_ ΑΙΘΡΙΟ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

● ΠΤΕΡΥΓΕΣ / ΧΩΡΟΙ ΚΥΡΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	● ΛΥΛΕΣ	● ΜΕΤΑΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (ΚΙΝΗΣΗ)
● ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΕΣ / ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	● ΑΙΘΡΙΟ	● ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ / ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ
	● ΦΥΤΕΜΕΝΟ ΔΩΜΑ	● ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ / ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ

Γ2. Σχέδια_ Κατόψεις Όψεις Τομές

ΠΤΕΡΥΓΑ 3

ΥΠ ΚΑΦΕ / ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ
ΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΟΡ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ

ΑΝΟΨΗ / ΔΩΜΑ

Πρόκειται για *βατό δώμα* στο οποίο η κίνηση οργανώνεται γύρω από το αίθριο με τον περιμετρικό διάδρομο όπως και στις λοιπές στάθμες, ενώ πάνω από τις πτέρυγες υπάρχουν φυτεμένα τμήματα και διαμορφώσεις που επιτρέπουν τη στάση προσφέροντας περιμετρικά *θεάσεις* του ιστορικού κέντρου της πόλης, των Ενετικών Τειχών καθώς και μια εποπτική ματιά στη ζωή του κτίριου προς το αίθριο, τους υπαίθριους χώρους και αυλές, όπως και στη ζωή της γειτονιάς.

ΠΤΕΡΥΓΑ 1

ΙΣ ΚΑΦΕΝΕΙΟ/ ΚΟΥΖΙΝΑ
ΟΡ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 1: ΠΡΑΚΤΙΚΟ

ΠΤΕΡΥΓΑ 2

ΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΟΡ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2: ΣΩΜΑ - ΠΝΕΥΜΑ

...στη στάθμη του ΔΩΜΑΤΟΣ

η πρόσβαση γίνεται είτε από τις κλίμακες που βρίσκονται μπροστά στην Πτέρυγα 3 και στον χώρο της Εισόδου ή μέσω του ανελκυστήρα.

ΑΝΟΨΗ / ΧΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΠΤΕΡΥΓΑ

TOMH B-B'

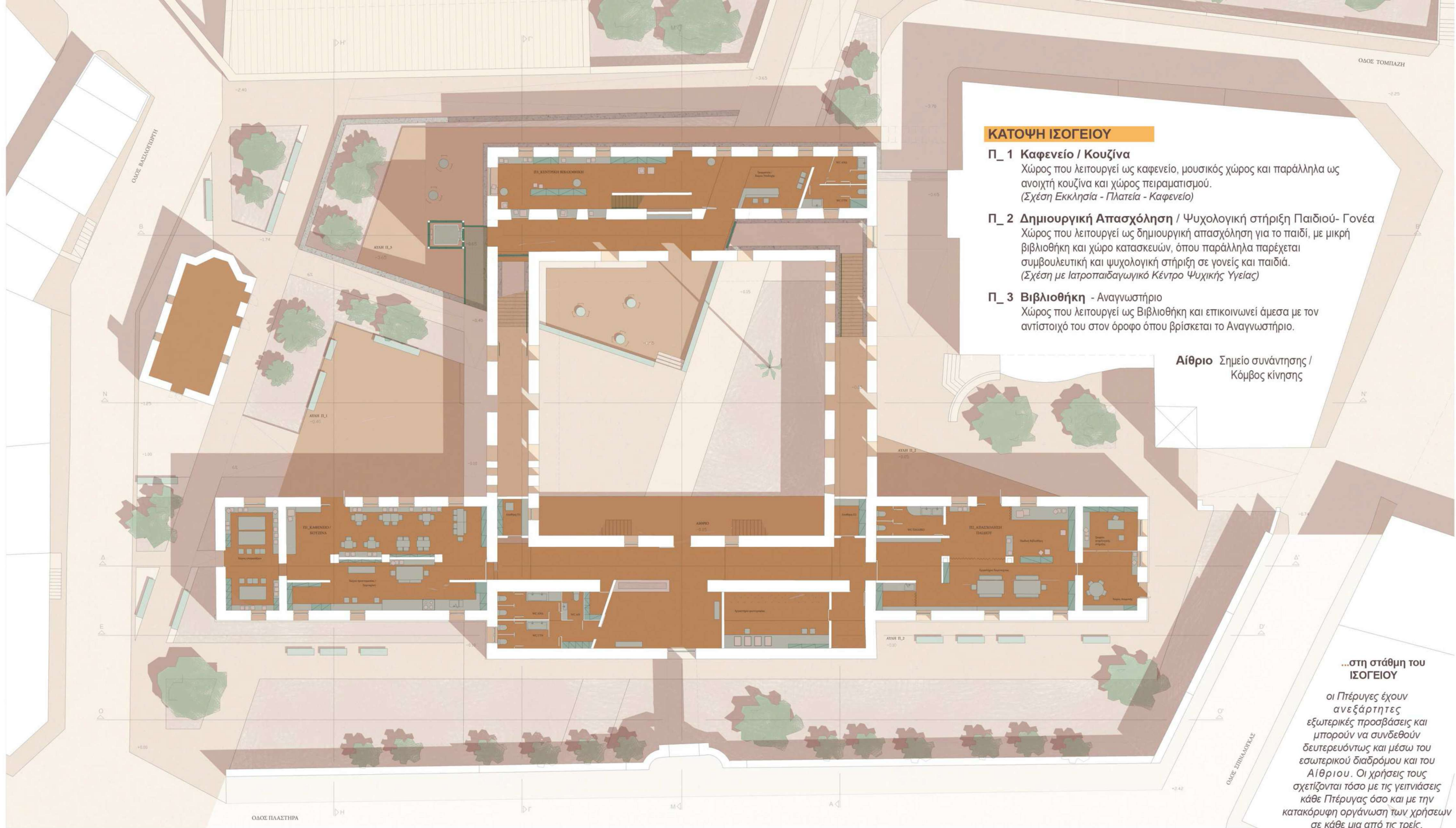

TOMH Δ-Δ'

TOMH Δ-Δ'

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

Π_1 Καφενείο / Κουζίνα

Χώρος που λειτουργεί ως καφενείο, μουσικός χώρος και παράλληλα ως ανοιχτή κουζίνα και χώρος πειραματισμού.
(Σχέση Εκκλησία - Πλατεία - Καφενείο)

Π_2 Δημιουργική Απασχόληση / Ψυχολογική στήριξη Παιδιού- Γονέα

Χώρος που λειτουργεί ως δημιουργική απασχόληση για το παιδί, με μικρή βιβλιοθήκη και χώρο κατασκευών, όπου παράλληλα παρέχεται συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη σε γονείς και παιδιά.
(Σχέση με Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας)

Π_3 Βιβλιοθήκη - Αναγνωστήριο

Χώρος που λειτουργεί ως Βιβλιοθήκη και επικοινωνεί άμεσα με τον αντίστοιχο του στον όροφο όπου βρίσκεται το Αναγνωστήριο.

Αίθριο Σημείο συνάντησης / Κόμβος κίνησης

...στη στάση του ΙΣΟΓΕΙΟΥ

οι Πτέρυγες έχουν ανεξάρτητες εξωτερικές προσβάσεις και μπορούν να συνδεθούν δευτερευόντως και μέσω του εσωτερικού διαδρόμου και του Αίθριου. Οι χρήσεις τους σχετίζονται τόσο με τις γειτονιές κάθε Πτέρυγας όσο και με την κατακόρυφη οργάνωση των χρήσεων σε κάθε μια από τις τρεις.

ΟΨΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

ΤΟΜΗ Μ-Μ'

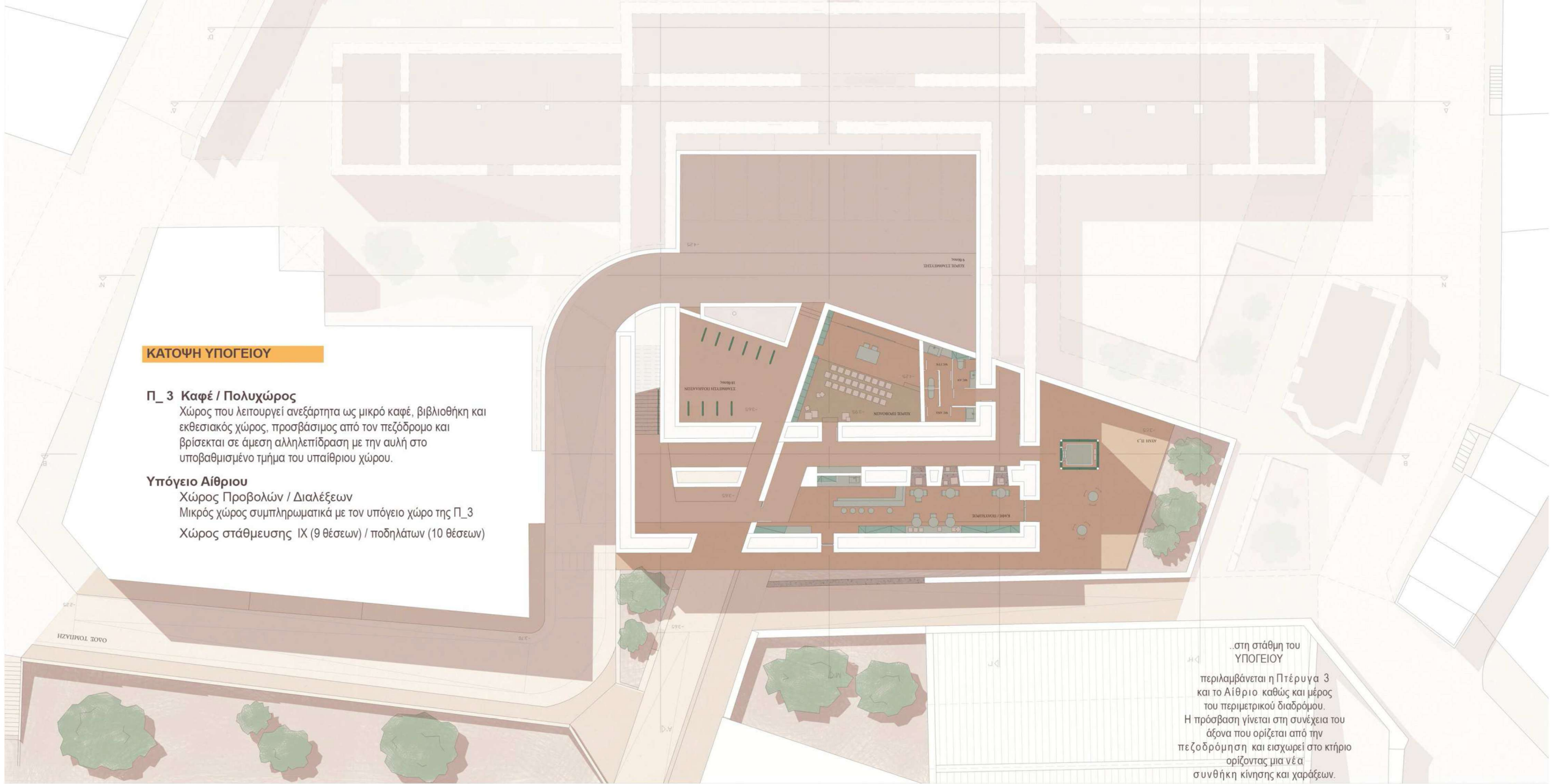

ΤΟΜΗ Α-Α'

ΟΨΗ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

Π_3 Καφέ / Πολυχώρος

Χώρος που λειτουργεί ανεξάρτητα ως μικρό καφέ, βιβλιοθήκη και εκθεσιακός χώρος, προσβάσιμος από τον πεζόδρομο και βρίσκεται σε άμεση αλληλεπίδραση με την αυλή στο υποβαθμισμένο τμήμα του υπαίθριου χώρου.

Υπόγειο Αίθριου

Χώρος Προβολών / Διαλέξεων
Μικρός χώρος συμπληρωματικά με τον υπόγειο χώρο της Π_3
Χώρος στάθμευσης ΙΧ (9 θέσεων) / ποδηλάτων (10 θέσεων)

...στη στάθμη του ΥΠΟΓΕΙΟΥ περιλαμβάνεται η Πτέρυγα 3 και το Αίθριο καθώς και μέρος του περιμετρικού διαδρόμου. Η πρόσβαση γίνεται στη συνέχεια του άξονα που ορίζεται από την πεζοδρόμηση και εισχωρεί στο κτήριο ορίζοντας μια νέα συνθήκη κίνησης και χαράξεων.

10_KARL / BIKALOMIKH / ANATOLITHO

ΤΟΜΗ Γ-Γ'

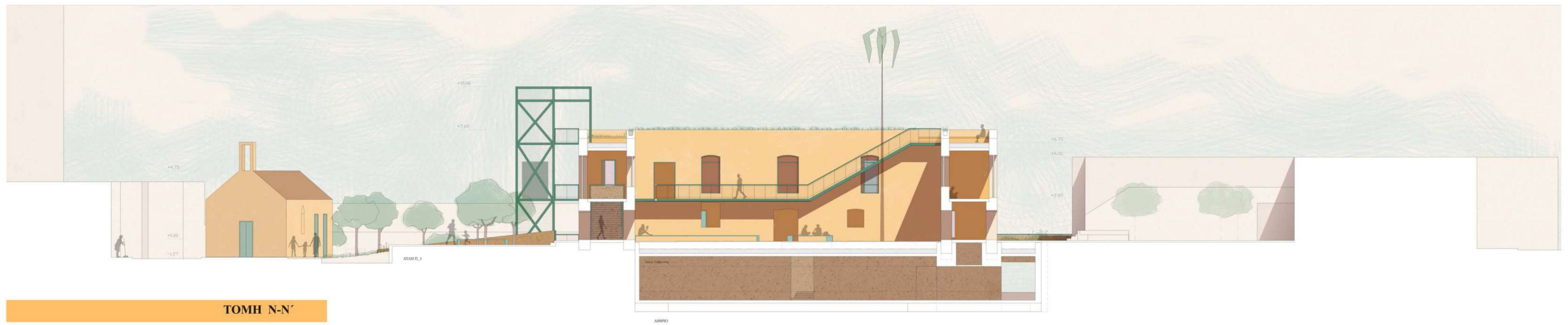

ΤΟΜΗ Η-Η'

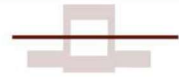

ΟΨΗ ΒΑΣΙΛΟΓΙΩΡΓΗ

TOMH N-N'

TOMH Σ-Σ'

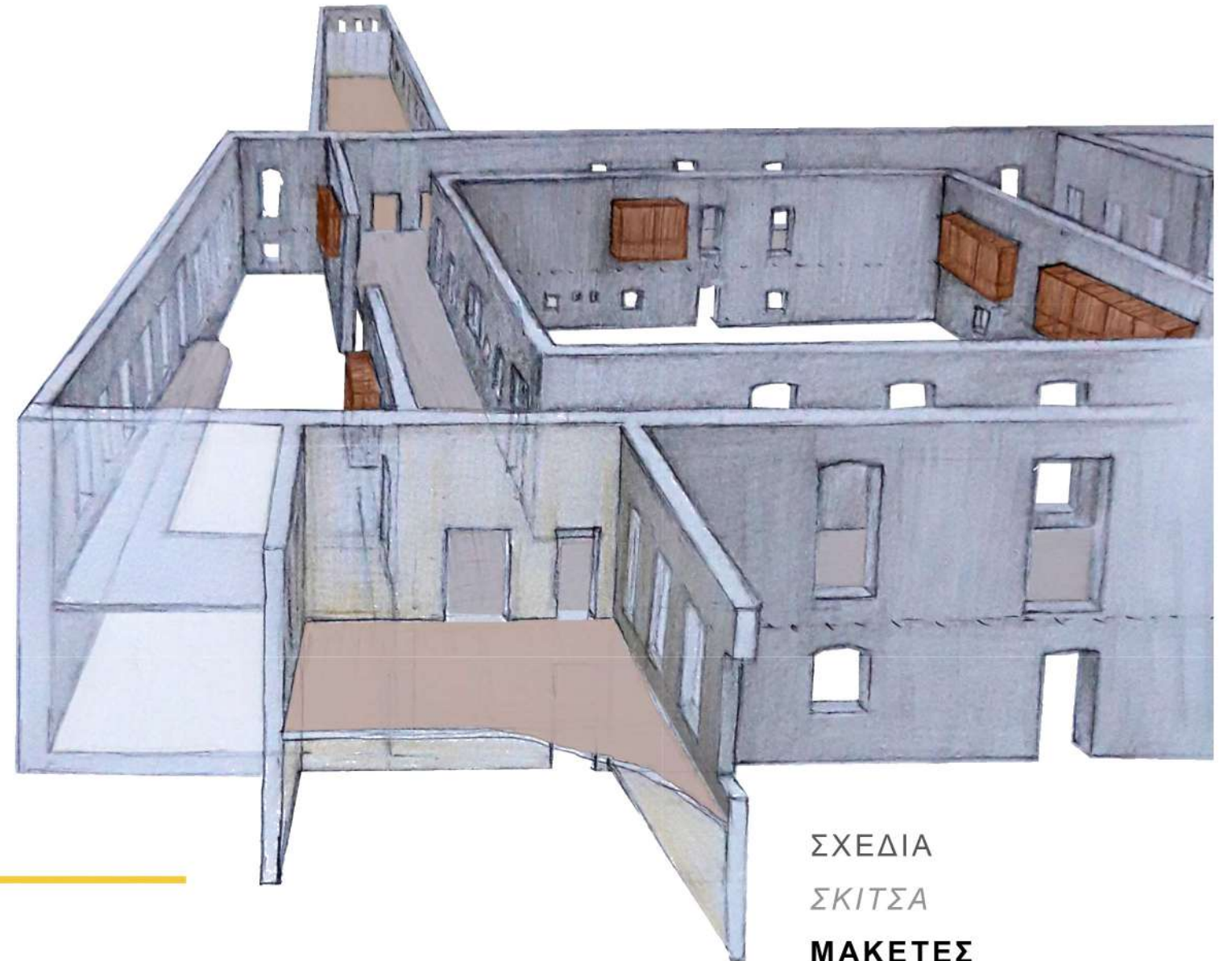
Επίλογος / Συμπεράσματα

Σε αυτό το σημείο, με τη ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής εργασίας, έχει σημασία να επισημανθούν κάποιες τελικές, συμπερασματικές σκέψεις. Το Πανάνειο, όπως έχει τονιστεί αρκετές φορές στο πλαίσιο της εργασίας, εκτός από εμβληματικής φύσεως μνημείο για την πόλη του Ηρακλείου είναι και ένα σημείο-κόμβος με πολλές υλικές και άυλες προεκτάσεις του όρου. Παράλληλα, το γεγονός ότι βρίσκεται σε μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα περιοχή με έντονο το κοινωνικό-πολιτισμικό στοιχείο μεταξύ άλλων και επιπλέον το μέγεθος του ανοιχτού – δημόσιου χώρου που προσφέρει το συγκεκριμένο οικόπεδο που βρίσκεται το κτίριο, σε σχέση με τον “σφιχτό” αστικό ιστό της γειτονιάς δίνει μια άλλη κλίμακα, μία ανάσα και μία σύνδεση με την δημόσια ζωή της πόλης. Είναι σημαντικό, λοιπόν και ταυτόχρονα πλήρως αιτιολογημένο το αίτημα της αξιοποίησης του πρώην Δημοτικού Νοσοκομείου στο Ηράκλειο και μάλιστα στην κατεύθυνση της ένταξης του στην κοινωνική ζωή της πόλης. Έχοντας ήδη μια εικόνα της φυσιογνωμίας της περιοχής και των ποιοτικών χαρακτηριστικών της- και της πόλης ευρύτερα- προκύπτει επαγωγικά ότι αυτό μπορεί να συμβεί ενισχύοντας τον ρόλο του Πανάνειου στην περιοχή με τη λειτουργία του ως κοινοτικό κέντρο, προσβλέποντας έτσι στην ενίσχυση του αισθήματος μιας συνεκτικής κοινότητας σφυρηλατημένης μέσα από τη δημιουργική συνύπαρξη και τον σεβασμό στην διαφορετικότητα και στις ανάγκες των ατόμων που την απαρτίζουν.

Συνεπώς, η πρόταση αξιοποίησης του Πανάνειου Δημοτικού Νοσοκομείου Ηρακλείου και η κατεύθυνση που έχει δοθεί σε σχέση με το πλαίσιο λειτουργίας του στην παρούσα εργασία αξιολογούνται ως επίκαιρες και επωφελείς για το κτίριο, την περιοχή και την πόλη. Επιπρόσθετα, η διαχείριση του κελύφους, των υπαίθριων χώρων, των υλικών αλλά και οι συνθετικές επιλογές που έχουν γίνει στα πλαίσια της επανάχρησης προκύπτουν ως φυσικό επακόλουθο της ανάλυσης που προηγήθηκε με σκοπό να ενταχθεί όσο καλύτερα γίνεται το Πανάνειο ως Διαγενεακό Κέντρο στη σφαίρα της δημόσιας ζωής της πόλης και στο αστικό περιβάλλον του κεντρικού τομέα του Ηρακλείου που ακόμα και σήμερα διατηρεί έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα.

Τέλος, υπάρχουν αρκετά σημεία που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν διαφορετικά και σίγουρα θα προσέδιδαν διαφορετικές ποιότητες στην πρόταση, παρόλα αυτά στην συγκεκριμένη περίπτωση επιλέχθηκε να λειτουργήσει περισσότερο η λογική της ήπιας παρεμβατικότητας στο τελικό αποτέλεσμα, ώστε το κτίριο να φαίνεται ότι ανήκει στην πόλη, είναι μέρος της και η διαφοροποίησή του να επαφίεται στην μεγάλη κλίμακα, στις δυνατότητες που προσφέρει στους χρήστες του και στην δυναμική του ως ένα ενεργό κοινοτικό κέντρο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΧΕΔΙΑ
ΣΚΙΤΣΑ
ΜΑΚΕΤΕΣ

ΟΜΑΔΑ

ΣΧΕΔΙΑ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ

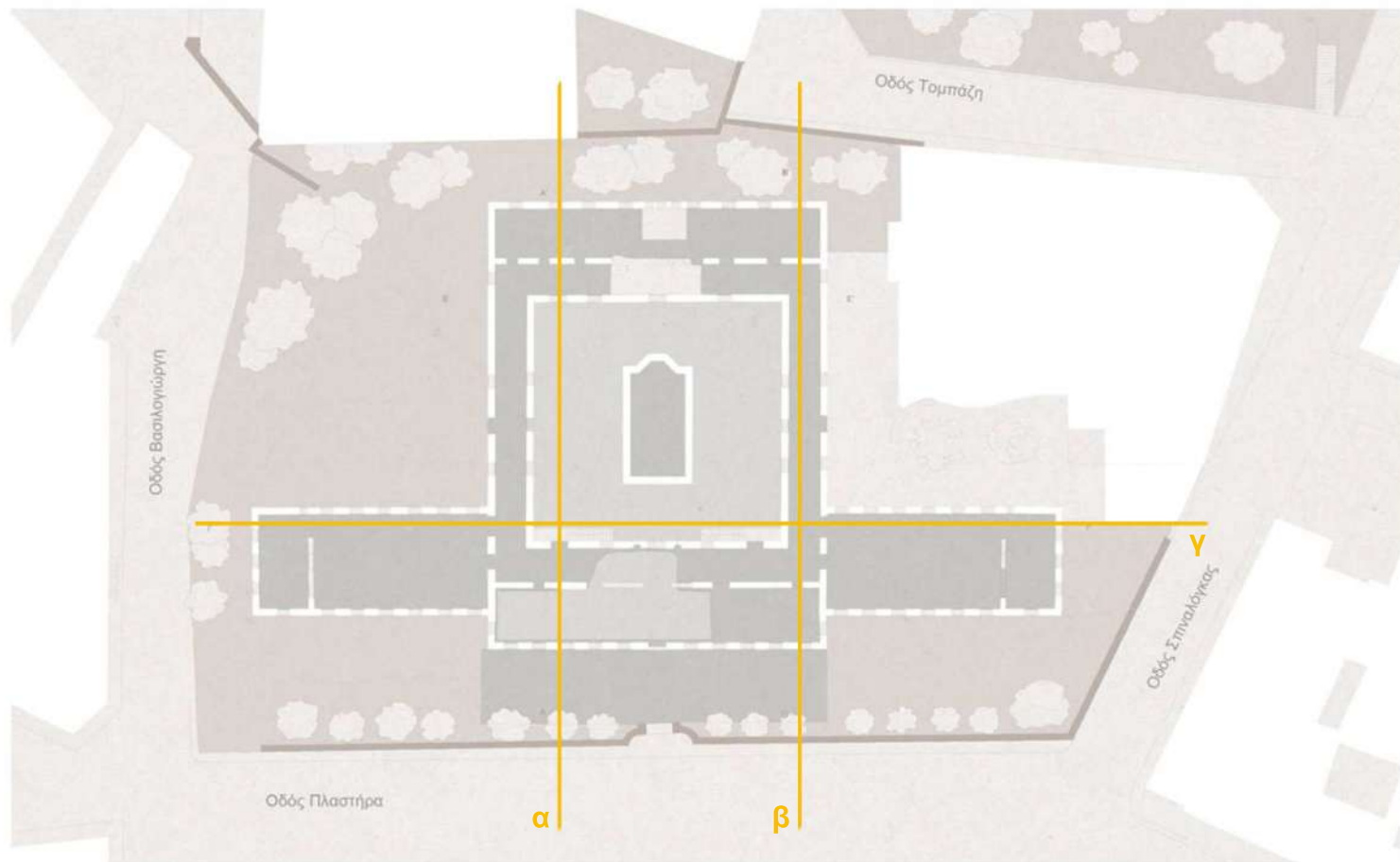
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

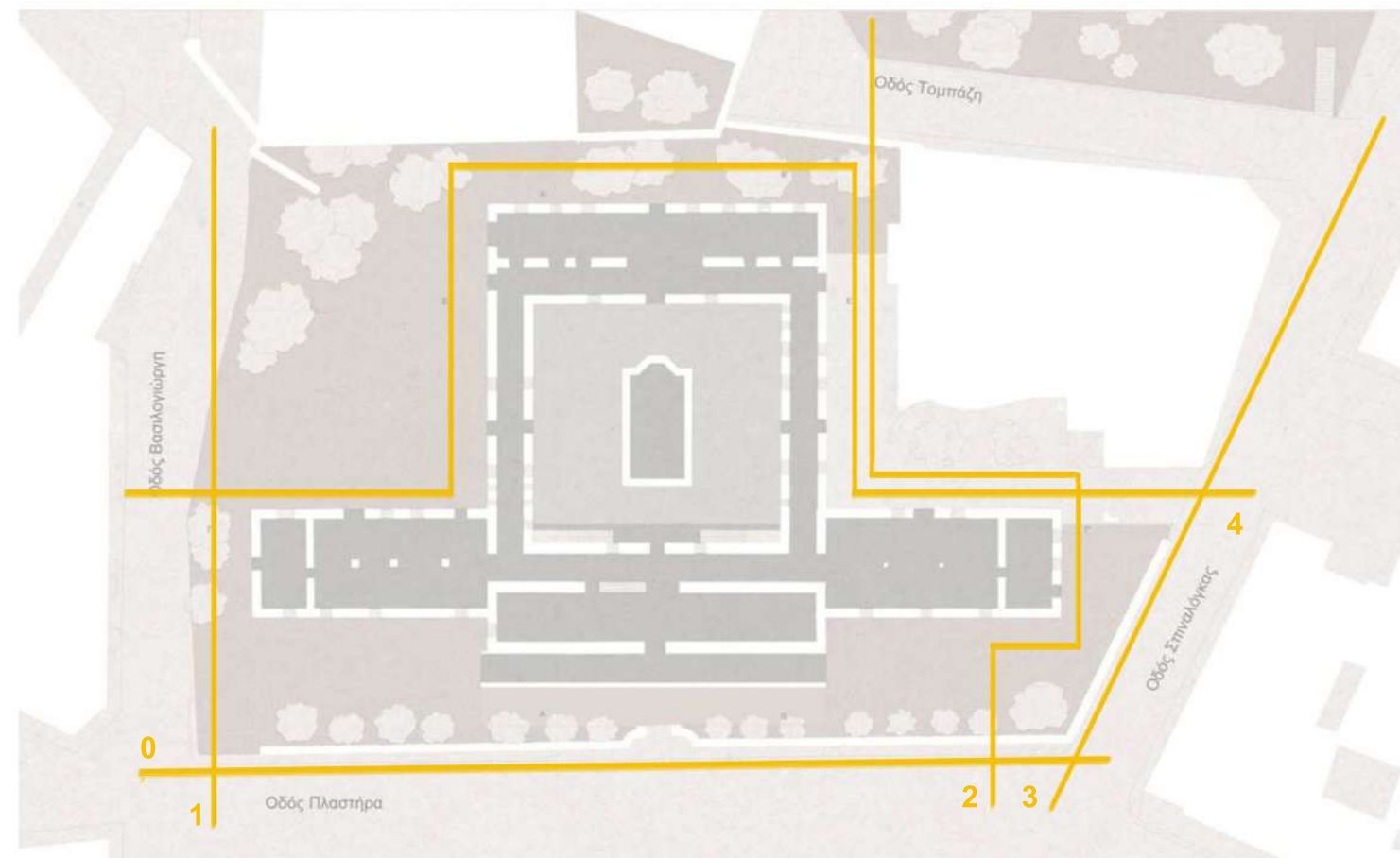
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΣΧΕΔΙΑ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

4

Τ
Ο
Μ
Ε
Σ

α

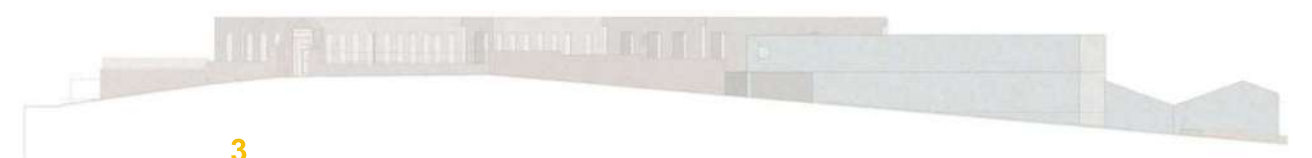
β

γ

1

3

2

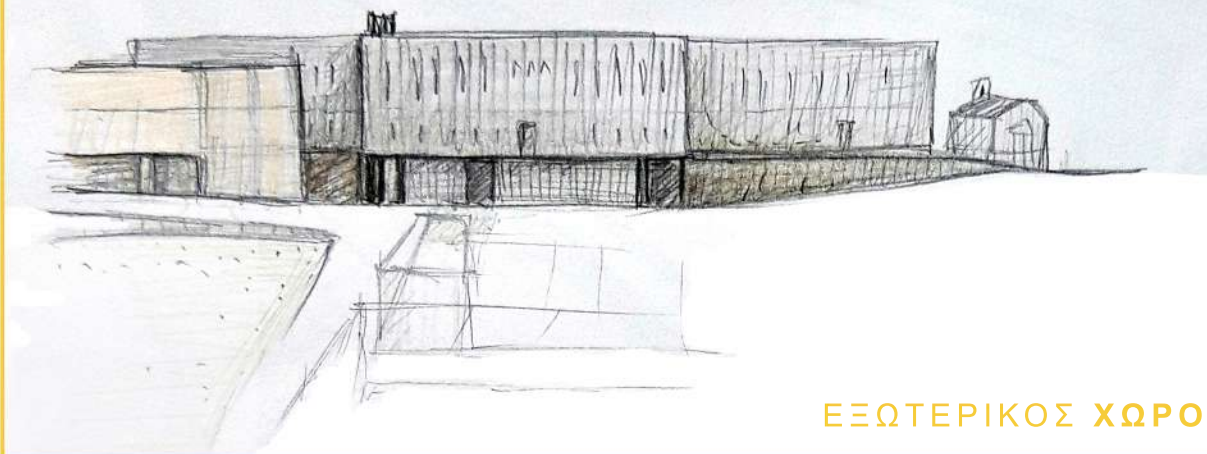

0

ΟΨΕΙΣ

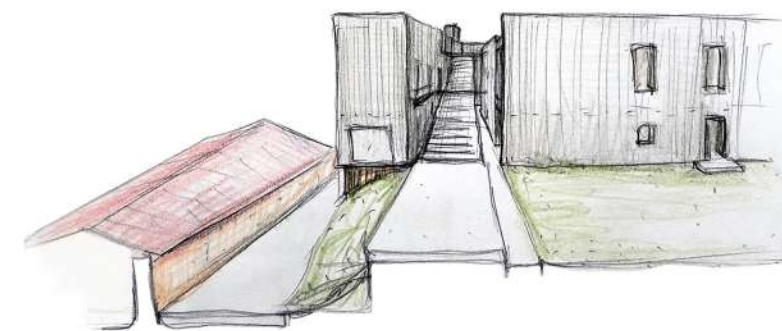
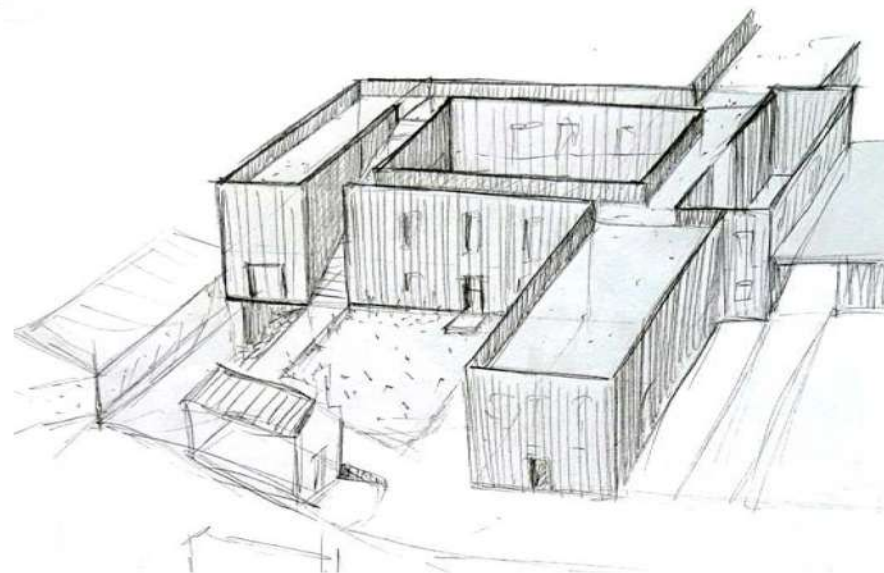

ΣΚΙΤΣΑ

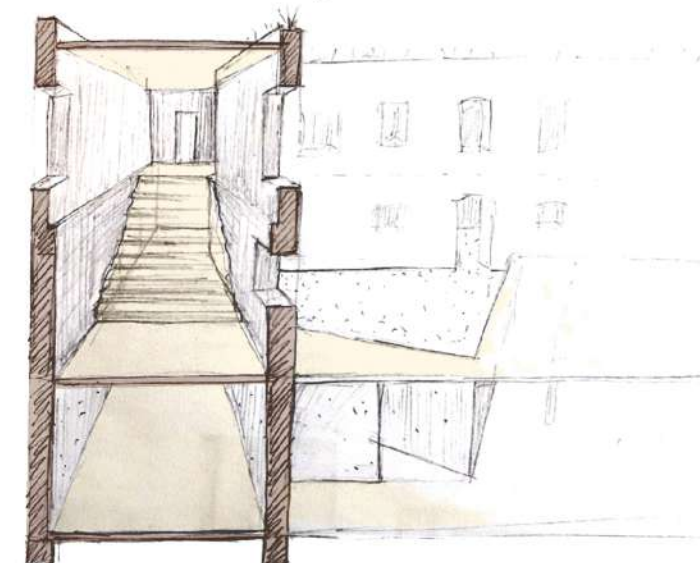
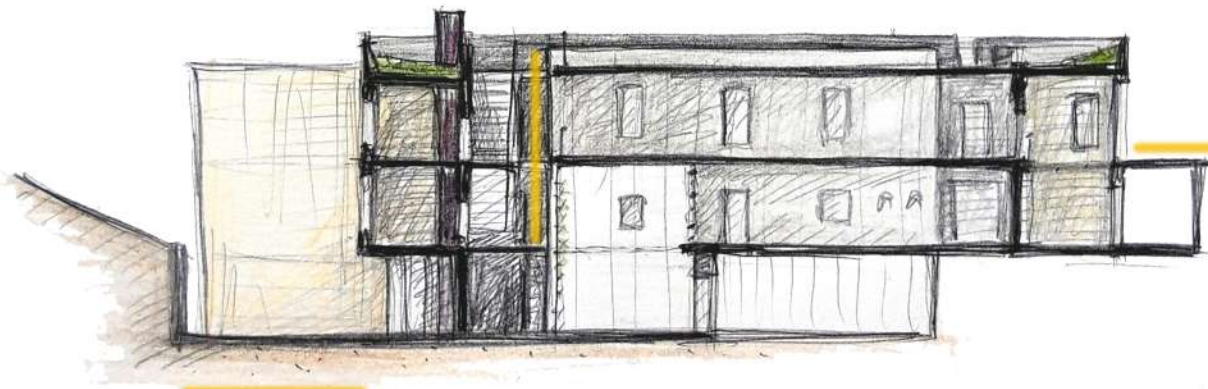
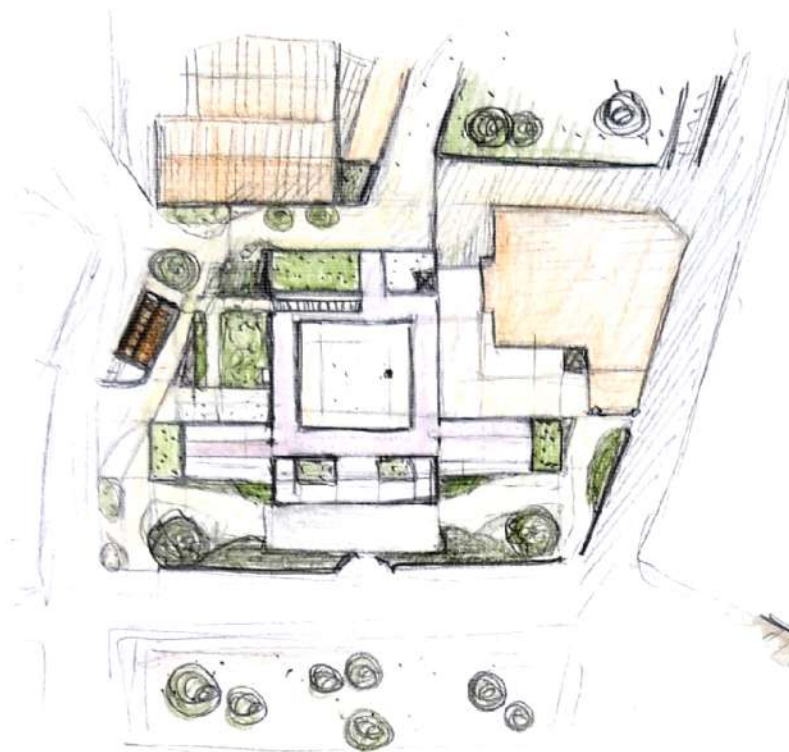

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

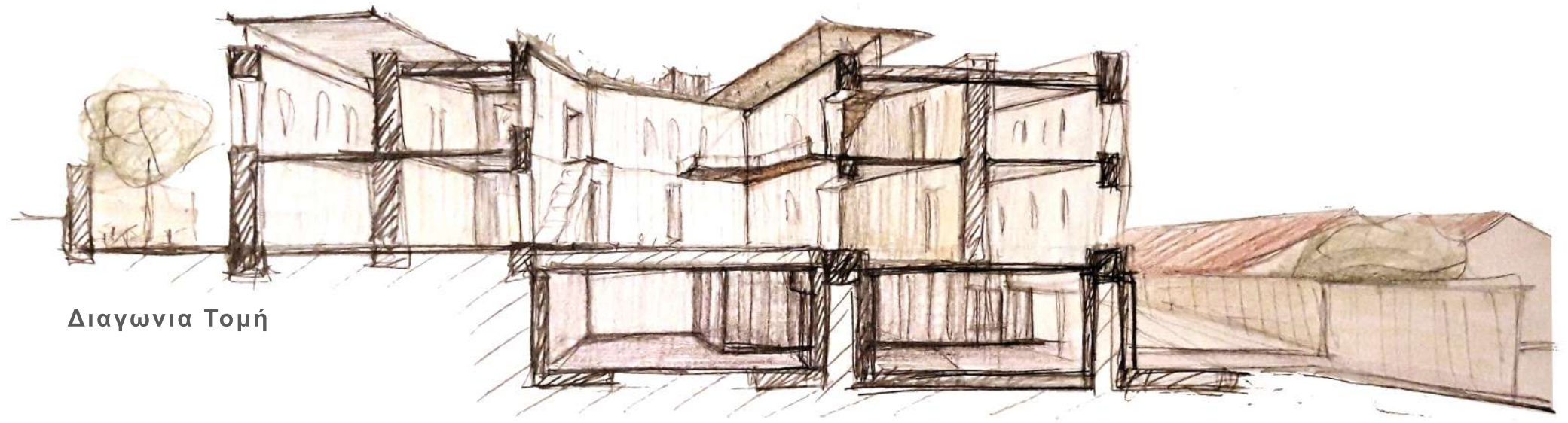
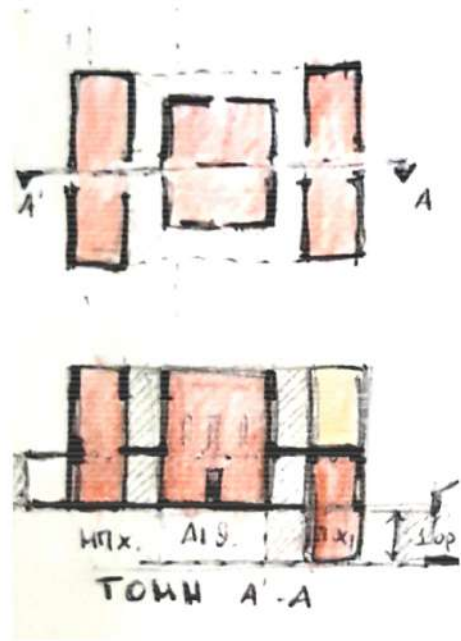
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ

Πεζορδόμενη - Υπόγειο
Θεάσεις / Ανοιχτοί- Πράσινοι χώροι
Ροή κινήσεων - Συνδέσεις

Κλιμακοστάσιο_ Διαμόρφωση διαδρόμου

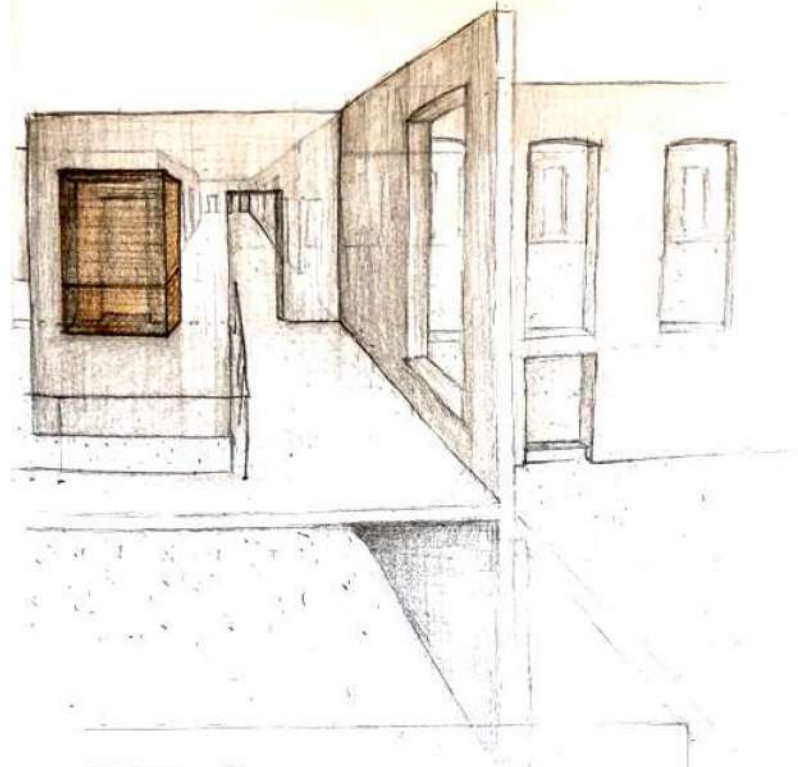
Διαγώνια Τομή

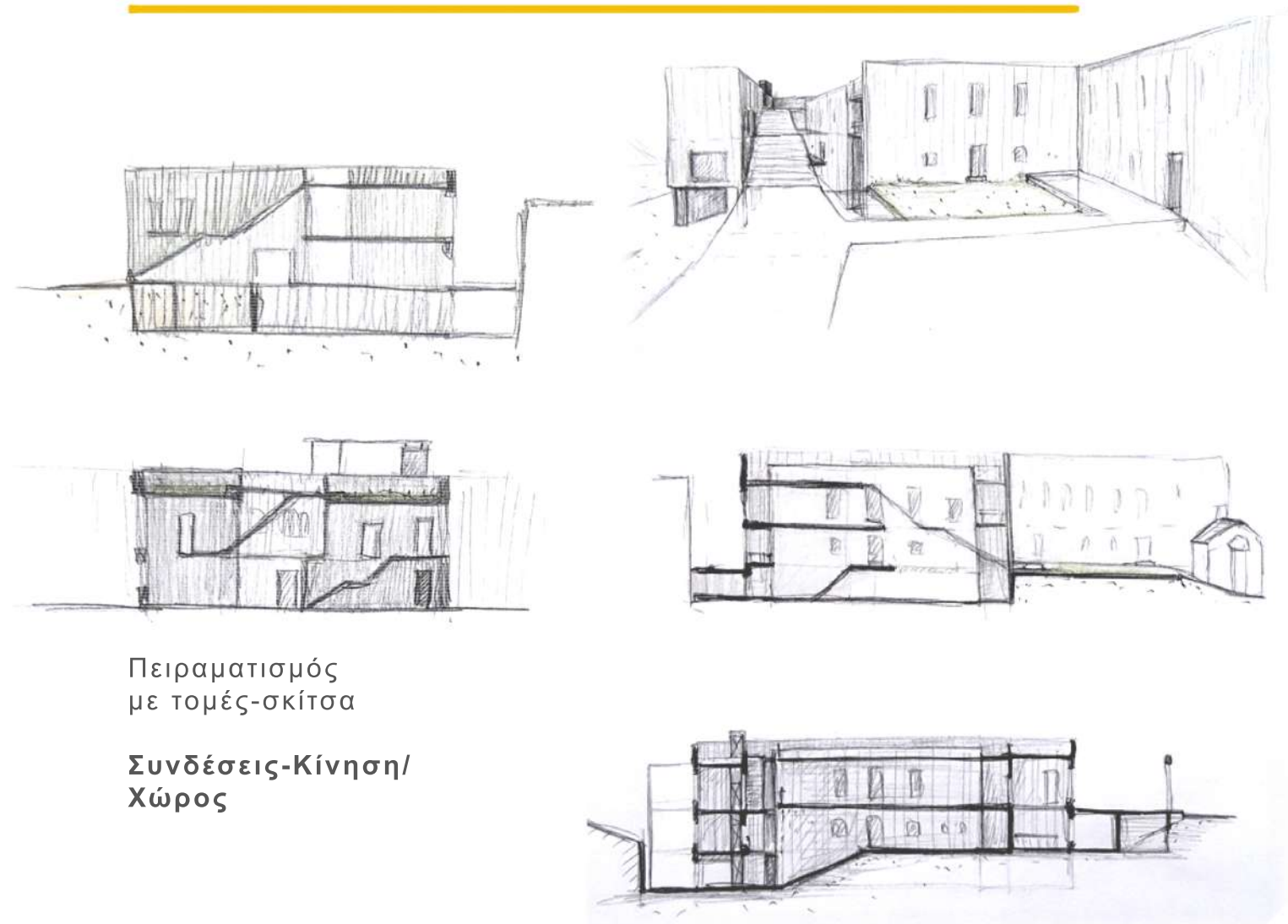
Τομές Θεμελίωσης
Δομή κτιριακών όγκων
Νέα κατασκευή

ΔΟΜΗ ΤΟΜΕΣ ΣΥΝΘΕΣΗ

ΕΣΩΤΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Χώρος Εισόδο_ Διαμόρφωση

Πειραματισμός
με τομές-σκέτσα

Συνδέσεις-Κίνηση/
Χώρος

Μακέτα εργασίας 1:200_ Αρχικό Κέλυφος

*Μακέτα εργασίας 1:200_ Αρχικό Κέλυφος /
Επεμβάσεις*

Μακέτες εργασίας και τελική Μακέτα πρότασης στην κλίμακα 1_200. Από το αρχικό κέλυφος στους πειραματισμούς και στην τελική μορφή του κτιρίου.

ΜΑΚΕΤΕΣ

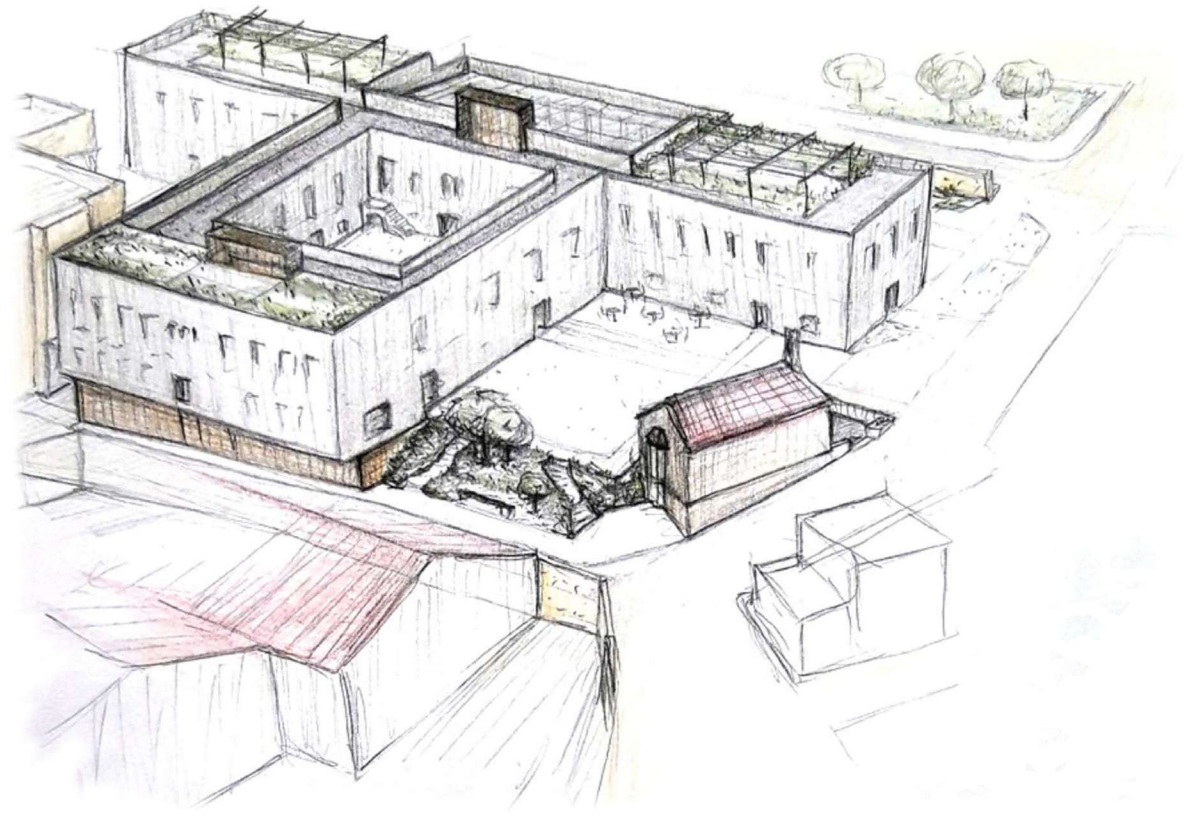

Μακέτα 1:200_ Τελικές Επεμβάσεις Πρότασης

Λόγω της ιδιαίτερης συνθήκης που προκλήθηκε με την πανδημία έγινε δύσκολο να ολοκληρωθούν πλήρως οι μακέτες και να παρουσιαστούν όπως συμβαίνει συνήθως. Οπότε, τυχόν ατέλειες και ελλείψεις στην υλική υποστήριξη του θέματος, που εντοπίζονται εδώ στο φωτογραφικό υλικό, οφείλονται σε αυτό.

*Η εργασία αυτή ολοκληρώνεται
με την ελπίδα ότι σύντομα θα αξιοποιηθεί το Πανάγειο,
όπως και άλλες περιπτώσεις κτισμάτων που αφήνονται να ερειπώσουν,
ενώ θα μπορούσαν να προσφέρουν πολλά
στην εμπειρία της πόλης.*

